

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PRIIT PIKAMÄE IŠVADA,
pateikta 2021 m. rugsėjo 30 d.¹

Byla C-483/20

XXXX

prieš

Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

(*Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio ir papildomos apsaugos politika – Nepilnametis vaikas, kuriam buvo suteikta tarptautinė apsauga valstybėje narėje – Tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendra tvarka – Direktyva 2013/32/ES – 33 straipsnio 2 dalies a punktas – Vieno iš tėvų tarptautinės apsaugos prašymo nepriimtumas dėl kitoje valstybėje narėje anksčiau suteikto pabėgėlio statuso – Teisė į šeimos gyvenimą – Vaiko interesų pirmumas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7, 18 ir 24 straipsniai – Realus ir pagrįstas pavojus, kad bus elgiama pažeidžiant teisę į šeimos gyvenimą – Trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų reikalavimai – Direktyva 2011/95/ES“

Turinys

I.	Teisinis pagrindas	3
	A. Sąjungos teisė	3
	B. Belgijos teisė	3
II.	Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai	4
III.	Procesas Teisingumo Teisme	4
IV.	Teisinis vertinimas	5
	A. Pirminės pastabos	5

¹ Originalo kalba: prancūzų.

B.	Dėl tarptautinės apsaugos prašymų nepriimtimumo mechanizmo, numatyto Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte	5
1.	Dėl pažodinio, sisteminio ir teleologinio aiškinimo	6
2.	Dėl to, kad tarptautinės apsaugos prašymas nėra automatiškai atmetamas dėl nepriimtimumo	7
C.	Dėl rimtos grėsmės patirti elgesį, prieštaraujantį Chartijos 7 straipsniui, siejamam su Chartijos 18 ir 24 straipsniais	9
1.	Dėl šeimos gyvenimo apsaugos, suteiktos pagal direktyvas 2011/95 ir 2013/32	9
2.	Dėl prašytojo statuso priimančiojoje valstybėje narėje	11
a)	Dėl Direktyvos 2011/95 23 straipsnio	11
b)	Dėl Direktyvos 2003/86	13
3.	Dėl prašytojo ir šeimos nario ryšio	18
D.	Preliminari išvada	19
E.	Dėl tarptautinės apsaugos prašymo priimtimumo pasekmių	20
V.	Išvada	23

1. Migracijos kelią dažnai lemia dviejų elementų derinys: atsitiktinumas ir būtinybė. Teisingumo Teismui pateiktoje byloje Sirijos pilietis, keliavęs tranzitu per Libiją ir Turkiją, atvyko į Austriją, kurioje pateikė, nes tai buvo būtina, tarptautinės apsaugos prašymą. Gavęs pabėgėlio statusą suinteresuotasis asmuo, siekdamas prisijungti prie savo dviejų vaikų, iš kurių vienas yra nepilnametis, atvyko į Belgiją ir pateikė naują tarptautinės apsaugos prašymą; šis pripažintas nepriimtinu, atsižvelgiant į tai, kad šis statusas pirmiau suteiktas pirmojoje valstybėje narėje.

2. Būtent šiame kontekste kyla, be kita ko, klausimas, kiek man žinoma, dar nenagrinėtas, – ar pagrindinė teisė į šeimos gyvenimą, įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 straipsnyje, siejamame su šios Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje nurodyta pareiga pirmiausia vadovautis vaiko interesais, gali sutrukdyti taikyti tarptautinės apsaugos prašymų nepriimtimumo mechanizmą, numatytą Direktyvos 2013/32/ES² 33 straipsnio 2 dalies a punkte.

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60).

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

3. Be tam tikrų pirminės teisės nuostatų, t. y. SESV 78 straipsnio ir Chartijos 7, 18 ir 24 straipsnių, šiai bylai svarbūs Direktyvos 2013/32 2, 14, 33 ir 34 straipsniai, Direktyvos 2011/95/ES³ 2, 23 ir 24 straipsniai, taip pat Direktyvos 2003/86/EB⁴ 2, 3 ir 10 straipsniai.

B. Belgijos teisė

4. 1980 m. gruodžio 15 d. *Loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, įsikūrimo, gyvenimo šalyje ir išsiuntimo iš jos) (*Moniteur belge*, 1980 m. gruodžio 31 d., p. 14584) 10 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatyta:

„1. „Atsižvelgiant į 9 ir 12 straipsnių nuostatas, Karalystėje gyventi ilgiau kaip tris mėnesius pagal įstatymą leidžiama šiems asmenims:

<...>

7° Užsieniečio, kuriam suteiktas pabėgėlio statusas pagal 48/3 straipsnį arba kuriam suteikta papildoma apsauga, tėvui ir motinai, kurie atvyksta gyventi su juo, jeigu jis yra jaunesnis nei aštuoniolikos metų amžiaus ir atvyko į Karalystę nelydimas pagal įstatymą už jį atsakingo pilnamečio asmens ir vėliau nebuvo faktiškai globojamas tokio asmens arba po atvykimo buvo paliktas vienas.

<...>“

5. *Loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, įsikūrimo, gyvenimo šalyje ir išsiuntimo iš jos) su pakeitimais, padarytais 2017 m. lapkričio 21 d. įstatymu (*Moniteur belge*, 2018 m. kovo 12 d., p. 19712), 57/6 straipsnyje nurodyta:

„<...>

3. Pabėgėlių ir asmenų be pilietybės generalinis komisaras gali pripažinti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtiniu, kai:

<...>

3° prašymą pateikusiam asmeniui jau suteikta tarptautinė apsauga kitoje Europos Sąjungos valstybėje

<...>“

³ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9).

⁴ 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyva dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, 2003, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224).

II. Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

6. 2015 m. gruodžio 1 d. pareiškėjas pagrindinėje byloje, Sirijos pilietis, gavo pabėgėlio statusą Austrijoje. 2016 m. pradžioje jis persikėlė į Belgiją, kad prisijungtų prie dviejų savo dukrų, iš kurių viena yra nepilnametė ir kurioms 2016 m. gruodžio 14 d. buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas. Šis pareiškėjas turi tėvų valdžią šiam nepilnamečiam vaikui, su kuriuo gyvena, bet neturi leidimo gyventi Belgijoje.

7. 2018 m. birželio mėn. pareiškėjas pagrindinėje byloje pateikė tarptautinės apsaugos prašymą Belgijoje. 2019 m. vasario 11 d. *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* (Pabėgėlių ir asmenų be pilietybės generalinis komisaras, Belgija) pripažino šį prašymą nepriimtiniu motyvuodamas tuo, kad suinteresuotajam asmeniui jau buvo suteikta tarptautinė apsauga kitoje valstybėje narėje. 2019 m. gegužės 8 d. *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba, Belgija) atmetė pareiškėjo pagrindinėje byloje skundą dėl šio sprendimo pripažinti jo prašymą nepriimtiniu.

8. 2019 m. gegužės 21 d. pareiškėjas pagrindinėje byloje dėl šio teismo sprendimo padavė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis nurodo, kad šeimos vientisumo ir vaiko interesų pirmumo principo paisymas šios bylos aplinkybėmis neleidžia Belgijos valstybei pasinaudoti savo teise pripažinti jo tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtiniu. Jis taip pat teigia, jog remiantis tuo pačiu principu jam turi būti suteikta ši apsauga, kad jis galėtų pasinaudoti, be kita ko, Direktyvos 2011/95 24–35 straipsniuose numatytais lengvatomis, ir tai susiję su tarptautinės apsaugos logika.

9. Atsakovo pagrindinėje byloje teigimu, šeimos vienovės principas, dėl kurio gali būti suteiktas „išvestinis“ statusas, netaikytinas šioje byloje, nes pareiškėjas pagrindinėje byloje ir jo vaikai jau turi tarptautinę apsaugą. Be to, jis mano, kad vien vaiko interesai negali pateisinti nei šio principo taikymo, nei šios apsaugos suteikimo.

10. Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„Ar pagal Europos Sąjungos teisę, visų pirma pagal [Chartijos] 18 ir 24 straipsnius, [Direktyvos 2011/95] 2, 20, 23 ir 31 straipsnius bei [Direktyvos 2013/32] 25 straipsnio 6 dalį, draudžiama valstybei narei, kuri naudojasi pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą suteikta galimybe, atmesti tarptautinės apsaugos prašymą kaip nepriimtina dėl to, kad apsaugą jau suteikė kita valstybė narė, kai prašymą pateikęs asmuo yra be suaugusiųjų gyvenančio nepilnamečio vaiko, kuriam buvo suteikta apsauga pirmojoje valstybėje narėje, tėvas – vienintelis iš šeimos branduolį sudarančių tėvų, esantis su vaiku ir gyvenantis su juo, kuriam minėta valstybė narė yra pripažinusi tėvų valdžią vaikui? Ar remiantis principais, pagal kuriuos būtina paisyti šeimos vienovės ir vaiko interesų, nereikalaujama, priešingai, kad valstybė, kurioje tokiam vaikui suteikta apsauga, suteiktų tam tėvui apsaugą?“

III. Procesas Teisingumo Teisme

11. Europos Komisija, taip pat Belgijos ir Italijos vyriausybės pateikė rašytines pastabas.

IV. Teisinis vertinimas

A. Pirminės pastabos

12. Man atrodo, pirmiausia būtina pateikti kelias pastabas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą apimties, kiek tai susiję su suinteresuotųjų šalių raštų turiniu, nes minėtame prašyme Teisingumo Teismui formaliai užduoti du klausimai:

- pirmasis susijęs su valstybės narės galimybe, remiantis Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktu, pripažinti *nepriimtinu* tarptautinės apsaugos prašymą, pateiktą vieno iš tėvų, gyvenančio kartu su savo nepilnamečiu vaiku, kuriam toje valstybėje narėje suteikta papildoma apsauga, jeigu kita valstybė narė anksčiau suteikė tokią apsaugą šiam vienam iš tėvų,
- antrajame nurodyta būtinybė *suteikti* tarptautinę apsaugą šiam vienam iš tėvų toje valstybėje, kurioje jo vaikas gavo papildomą apsaugą, remiantis „principais, pagal kuriuos būtina paisyti šeimos vienovės ir vaiko interesų“.

13. Nors šie du klausimai neabejotinai susiję atsižvelgiant į tai, kad dėl jų reikia atlikti bendros Europos prieglobsčio sistemos ir jos suteikiamos šeimos gyvenimo apsaugos visumos vertinimą, jų dalykas aiškiai skiriasi, nes klausimas dėl tarptautinės apsaugos prašymo priimtumo nagrinėjimo negali būti painiojamas su klausimu dėl šio prašymo nagrinėjimo iš esmės.

14. Vis dėlto pažymiu, jog savo pastabose suinteresuotosios šalys siekė įrodyti, kad pagal direktyvas 2011/95 ir 2013/32, aiškinamas atsižvelgiant į Chartijos 7, 18 ir 24 straipsnius, nereikalaujama, kad valstybė narė *suteiktų* tarptautinę apsaugą tokioje situacijoje, kaip pareiškėjo pagrindinėje byloje. Kitaip tariant, joks statusas, susijęs su tarptautine apsauga, negali būti suteiktas suinteresuotajam asmeniui pateikus prašymą, kuriuo siekiama vienintelio tikslo – užtikrinti šeimos susijungimą. Remdamosi būtent šiuo vertinimu dėl prašymo esmės suinteresuotosios šalys padarė vienodą išvadą, kad valstybė narė gali pasinaudoti Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta galimybe, taigi pripažinti nepriimtinu minėto pareiškėjo pateiktą apsaugos prašymą. Tokia išvada man atrodo kritikuotina, nes ji neparemta būtina ir pirmine analize, susijusia su specifine tarptautinės apsaugos prašymų priimtumo problema, taigi ir su Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkto aiškinimo klausimu.

B. Dėl tarptautinės apsaugos prašymų nepriimtumo mechanizmo, numatyto Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte

15. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktas, siejamas su Chartijos 7 straipsniu, 18 straipsniu ir 24 straipsnio 2 dalimi⁵, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybei narei draudžiama pasinaudoti šioje nuostatoje suteikta galimybe atmesti tarptautinės

⁵ Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Chartijos 7 straipsnis nėra aiškiai paminėtas, bet nurodytas šeimos vienovės principas. Kad ir kaip būtų, pagal SESV 267 straipsnyje įtvirtintą nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrą pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų šiam išspręsti nagrinėjamą bylą. Vadovaujantis šiuo pozitūriu, prejudiciniai klausimai turi būti sprendžiami atsižvelgiant į visas Sutarties ir antrinės teisės nuostatas, kurios gali turėti reikšmės iškeltai problemai, įskaitant nuostatas, kuriomis nacionalinis teismas nesirėmė sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą (2015 m. spalio 29 d. Sprendimas *Nagy* (C-583/14, EU:C:2015:737, 21 punktas) ir 2019 m. balandžio 11 d. Sprendimas *Repsol Butano ir DISA Gas* (C-473/17 ir C-546/17, EU:C:2019:308, 38 punktas)).

apsaugos prašymą kaip nepriimtina tuo pagrindu, kad prašytojui jau buvo suteikta tokia apsauga kitoje valstybėje narėje, jei šis prašytojas yra nepilnamečio vaiko, kuriam buvo suteikta papildoma apsauga minėto prašymo pateikimo valstybėje narėje, tėvas – vienintelis iš tėvų, gyvenantis su vaiku ir šiuo pagrindu turintis tėvų valdžią vaikui. Pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą bei teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus⁶.

1. Dėl pažodinio, sisteminio ir teleologinio aiškinimo

16. Pagal Direktyvos 2013/32 1 straipsnį jos tikslas – nustatyti bendrą tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo pagal Direktyvą 2011/95 tvarką. Remiantis Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 1 dalimi, be bylų, kuriose prašymas nenagrinėjamas pagal Reglamentą (ES) Nr. 604/2013⁷, valstybės narės neprivalo nagrinėti, ar prašytojas priskirtinas prie tarptautinės apsaugos gavėjų pagal Direktyvą 2011/95, kai vadovaujantis šiuo straipsniu prašymas laikomas nepriimtinu. Šiuo klausimu Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalyje išsamiai išvardytos situacijos, kai valstybės narės „gali laikyti“ tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu⁸. Iš Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies teksto matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas neketino nei įpareigoti valstybių narių, kad savo nacionalinėje teisėje jos įtvirtintų kompetentingų institucijų pareigą išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymų priimtinumą, nei numatyti, esant vienam iš šioje nuostatoje nurodytų nepriimtimumo pagrindų, prašymo atmetimo neišnagrinėjus jo iš esmės.

17. Taigi tai tėra valstybėms narėms suteikta paprasta galimybė⁹ ir kartu leidimas nukrypti nuo jų pareigos nagrinėti visus prašymus iš esmės, kaip numatyta šios direktyvos 43 konstatuojamojoje dalyje¹⁰. Teisingumo Teismas yra patikslinęs, kad Direktyvos 2013/32 33 straipsniu siekiama sušvelninti atsakingos valstybės narės pareigą išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą apibrėžiant atvejus, kuriais toks prašymas laikomas nepriimtinu¹¹. Pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą valstybės narės gali laikyti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu, jei tarptautinę apsaugą suteikė kita valstybė narė, taigi atmesti šį prašymą nenagrinėdamos jo iš esmės, – ši galimybė ir šis pagrindas įtvirtinti Belgijos Karalystės teisės aktuose.

18. Teisingumo Teismo nurodyta galimybė sušvelninti valstybių narių pareigos nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymus vykdymą atspindi vieną iš tikslų, kurių siekė Sąjungos teisės aktų leidėjas priimdamas Direktyvos 2013/32 33 straipsnį, t. y. proceso ekonomijos principą¹². Teisės aktų leidėjas siekis – leisti antrajai valstybei narei, kuriai pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, neatlikti naujo išsamaus jo nagrinėjimo iš esmės, kai šį prašymą jau įvertino ir patenkino pirmoji valstybė narė. Šiuo nepriimtimumo mechanizmu siekiama supaprastinti ir

⁶ Žr. 2013 m. birželio 6 d. Sprendimą *MA ir kt.* (C-648/11, EU:C:2013:367, 50 punktas ir nurodyta jurisprudencija).

⁷ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateiktą tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31).

⁸ Žr. 2020 m. kovo 19 d. Sprendimą *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Tompa) (C-564/18, EU:C:2020:218, 29 punktas).

⁹ Žr. 2019 m. kovo 19 d. Sprendimą *Ibrahim ir kt.* (C-297/17, C-318/17, C-319/17 ir C-438/17, EU:C:2019:219, 58 punktas; toliau – Sprendimas *Ibrahim ir kt.*). Dėl šio fakultatyvaus pobūdžio neišvengiamai gali skirtis nacionalinės teisės aktai, susiję su tarptautinės apsaugos prašymų nepriimtimumo mechanizmu.

¹⁰ Primenu, kad pagal suformuotą jurisprudenciją išimtis turi būti aiškinamos siaurai (2004 m. balandžio 29 d. Sprendimas *Kapper* (C-476/01, EU:C:2004:261, 72 punktas), 2009 m. lapkričio 12 d. Sprendimas *TeliaSonera Finland* (C-192/08, EU:C:2009:696, 40 punktas) ir 2015 m. kovo 5 d. Sprendimas *Copydan Båndkopi* (C-463/12, EU:C:2015:144, 87 punktas)).

¹¹ Žr. 2016 m. kovo 17 d. Sprendimą *Mirza* (C-695/15 PPU, EU:C:2016:188, 43 punktas).

¹² Žr. Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 77 punktą.

palengvinti kompetentingoms nacionalinėms institucijoms tenkančią nagrinėjimo našta, kad būtų išvengta sistemos apkrovos dėl šių institucijų įpareigojimo nagrinėti to paties pareiškėjo pateiktus daugkartinius prašymus¹³. Be to, proceso ekonomijos aspektas yra neatsiejamas nuo Direktyva 2013/32 siekiamo spartaus prašymų nagrinėjimo tikslo, nes, kaip matyti iš šios direktyvos 18 konstatuojamosios dalies, tiek valstybės narės, tiek tarptautinės apsaugos prašytojai suinteresuoti, kad sprendimai būtų priimami kuo skubiau.

19. Galiausiai reikia paminėti kitą tikslą, kurio Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė keliomis teisinėmis priemonėmis, sudarančiomis bendrąją Europos prieglobsčio sistemą, Reglamentu Nr. 604/2013¹⁴, Direktyva 2011/95¹⁵ ir Direktyva 2013/32¹⁶, t. y. apriboti tarptautinės apsaugos prašytojų antrinį judėjimą Sąjungoje. Šiuo klausimu, kiek tai susiję su procedūrinių taisyklių derinimu, įpareigojimas, kad antroji valstybė narė iš esmės nagrinėtų tarptautinės apsaugos prašymą, kuris jau buvo patenkintas pirmojoje valstybėje narėje, galėtų paskatinti kai kuriuos trečiųjų šalių piliečius, tarptautinės apsaugos gavėjus, ieškoti geresnio apsaugos lygio arba palankesnių materialinių gyvenimo sąlygų, o tai prieštarautų minėtam tikslui.

20. Vis dėlto iš išdėstytų argumentų negalima daryti išvados, kad įgyvendinant Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą turi būti automatiškai atmetas antrasis tarptautinės apsaugos prašymas, kurį valstybėje narėje pateikė trečiosios šalies pilietis, jau gavęs minėtą apsaugą kitoje valstybėje narėje.

2. Dėl to, kad tarptautinės apsaugos prašymas nėra automatiškai atmetamas dėl nepriimtimumo

21. Pirma, svarbu pažymėti, kad sprendimas dėl tarptautinės apsaugos prašymo bet kuriuo atveju negali būti priimtas kuo skubiau, prieš tai neatlikus tinkamo ir išsamaus šį prašymą pateikusio asmens situacijos vertinimo, kaip numatyta Direktyvos 2013/32 18 konstatuojamojoje dalyje¹⁷.

22. Šiuo klausimu šioje direktyvoje aiškiai įtvirtinta pareiga suteikti tarptautinės apsaugos prašytojui asmeninio pokalbio galimybę prieš priimant sprendimą dėl jo prašymo. Taigi Direktyvos 2013/32 14 straipsnio 1 dalyje, kaip buvo numatyta ir Direktyvos 2005/85 12 straipsnio 1 dalyje, nustatyta, kad prieš sprendžiančiai institucijai priimant sprendimą prašytojui suteikiama galimybė atvykti asmeninio pokalbio dėl jo tarptautinės apsaugos prašymo su asmeniu, pagal nacionalinę teisę kompetingam vykdyti tokius pokalbius. Ši pareiga, priskirtina pagrindiniams principams ir pagrindinėms garantijoms, kurie įtvirtinti atitinkamai šių direktyvų II skyriuose, taikoma ir sprendimams dėl priimtimumo, ir sprendimams dėl esmės. Tai, kad minėta pareiga taikoma ir sprendimams dėl priimtimumo, yra aiškiai patvirtinta Direktyvos 2013/32 34 straipsnyje „Specialiosios taisyklės, taikomos pokalbiui dėl priimtimumo“, kurio 1 dalyje nustatyta, kad prieš tai, kai sprendžiančioji institucija

¹³ Pagal analogiją, kiek tai susiję su reglamentu „Dublinas II“, žr. 2011 m. gruodžio 21 d. Sprendimą *N. S. ir kt.* (C-411/10 ir C-493/10, EU:C:2011:865, 79 punktą).

¹⁴ Žr. 2016 m. kovo 17 d. Sprendimą *Mirza* (C-695/15 PPU, EU:C:2016:188, 52 punktą) ir 2020 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Tarptautinės apsaugos prašymas Airijoje)* (C-616/19, EU:C:2020:1010, 51 ir 52 punktai).

¹⁵ Žr. Direktyvos 2011/95 13 konstatuojamąją dalį ir pagal analogiją su 2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyva 2005/85/EB, nustatančia būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse (OL L 326, 2005, p. 13, ir klaidų ištaisymas OL L 236, 2006, p. 36), 2020 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Tarptautinės apsaugos prašymas Airijoje)* (C-616/19, EU:C:2020:1010, 51 ir 52 punktai).

¹⁶ Žr. Direktyvos 2013/32 13 konstatuojamąją dalį.

¹⁷ Be to, iš Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 98 punkto matyti, kad siekdamas nustatyti, ar trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės atitinka tarptautinės apsaugos suteikimo sąlygas, valstybės narės pagal Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 3 dalį turi individualiai įvertinti kiekvieną tarptautinės apsaugos prašymą.

nusprendžia dėl tarptautinės apsaugos prašymo priimtino, valstybės narės leidžia prašytojams pateikti savo nuomonę dėl šios direktyvos 33 straipsnyje nurodytų priežasčių taikymo jų konkrečioms aplinkybėms ir šiuo tikslu jos surengia asmeninį pokalbį dėl prašymo priimtino¹⁸.

23. Direktyvos 2013/32 34 straipsnio 1 dalyje taip pat patikslinta, jog valstybės narės gali numatyti taisyklės, pagal kurią jos turi surengti asmeninį pokalbį su prašytoju dėl jo tarptautinės apsaugos prašymo priimtino, išimtį tik pagal šios direktyvos 42 straipsnį paskesnio prašymo atveju¹⁹. Tai, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, priimdamas minėtą direktyvą, nusprendė numatyti, pirma, aiškia ir tiesiogine valstybių narių pareigą suteikti tarptautinės apsaugos prašytojui asmeninio pokalbio galimybę prieš priimant sprendimą dėl jo prašymo ir, antra, išsamų šios pareigos išimčių sąrašą, rodo, kad jis teikia didelę svarbą tokiam asmeniniam pokalbiui per prieglobsčio suteikimo procedūrą²⁰.

24. Direktyvos 2013/32 14 ir 34 straipsniuose įtvirtinta prašytojo teise per asmeninį pokalbį pareikšti savo nuomonę dėl nepriimtino pagrindo taikymo jo konkrečiai situacijai turi būti naudojama, iš principo, nedalyvaujant šeimos nariams, kaip tai numatyta šios direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje, ir kartu taikant minėto straipsnio 2 ir 3 dalyse išsamiai išvardytas specialias garantijas, skirtas šios teisės veiksmingumui užtikrinti²¹. Tačiau svarbu pažymėti, kad kompetentinga nacionalinė institucija gali manyti, jog kitų šeimos narių dalyvavimas yra būtinas tinkamam nagrinėjimui atlikti, o tai aiškiai parodo, kad per procedūrą atsižvelgiama į su šeima susijusius klausimus.

25. Antra, reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs nepriimtino mechanizmo, numatyto Direktyvoje 2013/32, būtent jos 33 straipsnio 2 dalies a punkte, įgyvendinimo išimtį. Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija pagal šią nuostatą valstybei narei draudžiama naudotis ja suteikta teise atmesti tarptautinės apsaugos prašymą kaip nepriimtina tuo pagrindu, kad kita valstybė narė prašytojui jau suteikė tokią apsaugą, jeigu numatomos gyvenimo sąlygos, į kurias prašytojas, besinaudojantis tokia apsauga, patektų toje kitoje valstybėje narėje, keltų jam rimtą grėsmę patirti nežmonišką ar žeminamą elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį²².

26. Teisingumo Teismo teigimu, atsižvelgiant į Direktyva 2013/32 nustatytą bendrą prieglobsčio procedūrą, šios direktyvos 33 straipsnio 2 dalies a punkte suteikta galimybė išreikštas tarpusavio pasitikėjimo principas, pagal kurį valstybėms narėms leidžiama ir jos įpareigojamos bendros Europos prieglobsčio sistemos kontekste daryti prielaidą, kad tarptautinės apsaugos prašytojams kiekvienoje valstybėje narėje taikomas vertinimas atitinka Chartijos, 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytos Konvencijos dėl pabėgėlių statuso (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 189 tomas, p. 150, 1954 m., Nr. 2545 (1954); toliau – Ženevos konvencija) ir 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos

¹⁸ Žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, 46–48 punktai).

¹⁹ Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje nėra toks atvejis, kaip numatyta šios direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies d punkte ir 40 straipsnyje. 2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Paskesnio prašymo atmetimas – Skundo pateikimo terminas)* (C-651/19, EU:C:2020:681, 58 punktas) Teisingumo Teismas patikslino, kad prieš pateikiant bet kokią paskesnę tarptautinės apsaugos prašymą būna pateiktas pirmasis prašymas, kuris buvo *galutinai atmestas* ir kurį vertindama kompetentinga institucija išsamiai išnagrinėjo, ar atitinkamas prašytojas tenkina tarptautinės apsaugos suteikimo sąlygas.

²⁰ Šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, 55 ir 59 punktai).

²¹ Šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, 64 punktas).

²² Žr. Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 101 punktą ir 2019 m. lapkričio 13 d. Nutartį *Hamed ir Omar* (C-540/17 ir C-541/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:964, 43 punktas).

(toliau – EŽTK) reikalavimus. Ši prezumpcija ir naudojimas iš jos išplaukiančia minėta galimybė negali būti pateisinami, jei nustatoma, kad iš tikrųjų taip nėra konkrečioje valstybėje narėje²³.

27. Iš šios jurisprudencijos matyti, kad pagrindinių teisių paisymo prezumpcija, kylanti iš tarpusavio pasitikėjimo principo, yra nugrinčijama ir kad nors atsakydamas į atitinkamus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo prejudicinius klausimus Teisingumo Teismas įtvirtino Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte numatyto nepriimtumo mechanizmo įgyvendinimo išimtį kalbėdamas apie Chartijos 1 ir 4 straipsnių pažeidimą, jo argumentavimą pagrindžianti prielaida apima visas pagrindines teises²⁴, įskaitant Chartijos 7 straipsnį, susijusį su šeimos gyvenimo apsauga, ir jos 24 straipsnio 2 dalį, kurioje įpareigojama pirmiausia vadovautis vaiko interesais, taip pat Chartijos 18 straipsnį²⁵.

28. Šioje prejudicinėje byloje kyla klausimas, ar tarptautinės apsaugos prašymo pripažinimas nepriimtinu pagrindinės bylos aplinkybėmis gali lemti prašytojo pagrindinių teisių pažeidimą.

C. Dėl rimtos grėsmės patirti elgesį, prieštaraujantį Chartijos 7 straipsniui, siejamam su Chartijos 18 ir 24 straipsniais

1. Dėl šeimos gyvenimo apsaugos, suteiktos pagal direktyvas 2011/95 ir 2013/32

29. Neginčijama, kad bendros Europos prieglobsčio sistemos sukūrimas atitinka Sąjungos teisės aktų leidėjo valią, kad būtų gerbiamos Ženevos konvencijoje, Chartijoje ir EŽTK²⁶ įtvirtintos tarptautinės apsaugos prašytojų pagrindinės teisės ir, be kita ko, teisė į šeimos gyvenimo gerbimą.

30. Tiek Direktyva 2011/95, tiek Direktyva 2013/32 buvo priimtose remiantis SESV 78 straipsniu ir siekiant įgyvendinti jame nurodytą tikslą – sukurti bendrą Sąjungos prieglobsčio, papildomos apsaugos ir laikinos apsaugos politiką, atitinkančią Ženevos konvenciją, taip pat užtikrinti Chartijos 18 straipsnio laikymąsi. Be to, iš šių dviejų direktyvų 3 konstatuojamųjų dalių matyti, kad, remdamasis Tamperės Europos Vadovų Tarybos susitikimo išvadomis, Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė užtikrinti, kad bendra Europos prieglobsčio sistema, prie kurios kūrimo prisidedama minėtomis direktyvomis, būtų grindžiama visišku ir visa apimančiu Ženevos konvencijos taikymu²⁷. Šiuo klausimu šios konvencijos tekstą parengusios Jungtinių Tautų valstybių dalyvių įgaliotųjų atstovų konferencijos baigiamajame akte aiškiai pripažinta, kad pabėgėlis turi „esminę teisę“ į šeimos vienovę, ir konvenciją pasirašiusioms valstybėms

²³ Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 83–86 punktus ir 2019 m. lapkričio 13 d. Nutartį *Hamed ir Omar* (C-540/17 ir C-541/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:964, 41 punktą).

²⁴ Šią išvadą patvirtina žodžių „visų pirma“ vartojimas Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 83 punkte.

²⁵ Sprendime *Ibrahim ir kt.* (95–100 punktai) Teisingumo Teismas taip pat nagrinėjo galimą šios nuostatos pažeidimą, atsižvelgdamas į sistemingą valstybės narės atsisakymą, neatlikus realaus nagrinėjimo, suteikti pabėgėlio statusą tarptautinės apsaugos prašytojams, atitinkantiems Direktyvos 2011/95 II ir III skyriuose numatytus reikalavimus. Nors Teisingumo Teismas manė, kad negali būti laikoma, jog toks vertinimas atitinka iš Chartijos 18 straipsnio kylančias pareigas, jis vis dėlto nusprendė, kad pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą, siejamą su tarpusavio pasitikėjimo principu, kitos valstybės narės gali atmesti naują prašymą kaip nepriimtina, nes būtent papildomą apsaugą suteikusi valstybė narė turi atnaujinti procedūrą dėl pabėgėlio statuso suteikimo.

²⁶ Teisė į šeimos gyvenimo gerbimą įtvirtinta EŽTK 8 straipsnyje ir, Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTK) teigimu, šeimos vienovė yra pagrindinė pabėgėlio teisė (2014 m. liepos 10 d. EŽTK Sprendimas *Tanda-Munziga prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2014:0710JUD000226010, 75 punktą)). 2006 m. birželio 27 d. Sprendime *Parlamentas / Taryba* (C-540/03, EU:C:2006:429, 53 punktą) Teisingumo Teismas patikslino, kad EŽTK neužtikrina užsieniečių teisės atvykti į šalį ir gyventi konkrečios šalies teritorijoje kaip pagrindinės teisės, tačiau asmens išsiuntimas iš šalies, kurioje gyvena jo artimi šeimos nariai, gali būti laikomas teisės į šeimos gyvenimo gerbimą, kurią saugo šios konvencijos 8 straipsnio 1 dalis, apribojimu.

²⁷ Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 97 punktą ir 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimą *Bilali* (C-720/17, EU:C:2019:448, 54 punktą).

rekomenduojama imtis reikiamų priemonių šiam vienovei išsaugoti ir apskritai pabėgėlio šeimai apsaugoti, o tai reiškia, kad pabėgėlio teisė į jo šeimos vienovę ir tarptautinės apsaugos logika yra glaudžiai susijusios²⁸.

31. Direktyva 2011/95 siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir „prieglobsčio prašytojų bei juos lydinių šeimos narių“ teisę į prieglobstį (16 konstatuojamoji dalis) ir valstybės narės aiškiai įpareigojamos pasirūpinti šeimos vienovės išsaugojimu, numatant tam tikras asmens, kuriam suteikta tarptautinė apsauga, šeimos narių teises (23 straipsnio 1 ir 2 dalys), kad būtų palengvinta šių asmenų integracija priimančiojoje valstybėje narėje.

Direktyvos 2013/32 60 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, kurie pripažinti Chartijoje. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir skatinti, be kita ko, Chartijos 18 ir 24 straipsnių taikymą, ir ji turėtų būti atitinkamai įgyvendinta. Nors Chartijos 7 straipsnyje numatyta šeimos gyvenimo apsauga nenurodyta tarp pagrindinių minėtos direktyvos tikslų, reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją šis straipsnis turi būti siejamas su pareiga vadovautis pirmiausia vaiko interesais, pripažinta Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje, atsižvelgiant į to paties straipsnio 3 dalyje įtvirtintą būtinybę vaikui reguliariai palaikyti asmeninius santykius su abiem tėvais²⁹.

32. Direktyvos 2013/32 33 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad taikydamos šią direktyvą³⁰ pagal Chartiją ir 1989 m. Vaiko teisių konvenciją³¹ valstybės narės visų pirma turėtų atsižvelgti į vaiko interesus, o tai yra tiesioginė ir bendra pareiga, numatyta šios direktyvos 25 straipsnio 6 dalyje. Siekdamas įvertinti vaiko interesus valstybės narės turi visų pirma tinkamai atsižvelgti į nepilnamečio gerovę ir socialinį vystymąsi, taip pat jo asmeninę padėtį ir aplinką. Taigi Direktyvos 2013/32 nuostatų negalima aiškinti taip, kad jos pažeistų pagrindinę vaiko teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius su tėvais, kurios laikymasis neginčijamai atitinka vaiko interesus³². Primenu, kad valstybės narės privalo ne tik savo nacionalinę teisę aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, bet ir nesivadovauti tokiu antrinės teisės akto aiškinimu, kuriuo būtų pažeidžiamos Sąjungos teisės sistemos saugomos pagrindinės teisės³³.

33. Šiomis aplinkybėmis³⁴ reikia konstatuoti, kad tuo atveju, jei grąžinus tarptautinės apsaugos prašytoją į valstybę narę, kuri jam iš pradžių suteikė pabėgėlio statusą ar papildomą apsaugą, jam kiltų rimta grėsmė patirti elgesį, prieštaraujantį Chartijos 7 straipsniui, siejamam su jos 18 ir 24 straipsniais, valstybė narė, kuriai buvo pateiktas naujas prašymas, neturėtų turėti galimybės

²⁸ Žr. generalinio advokato P. Mengozzi išvadą byloje *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:514, 51 punktą) ir generalinio advokato J. Richard de la Tour išvadą byloje *Bundesrepublik Deutschland (Šeimos vienovės išsaugojimas)* (C-91/20, EU:C:2021:384, 66 punktą).

²⁹ Žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *État belge (Šeimos susijungimas – Nepilnametis vaikas)* (C-133/19, C-136/19 ir C-137/19, EU:C:2020:577, 34 punktą ir nurodyta jurisprudencija).

³⁰ Galiausiai tai, kad turi būti vadovaujama pirmiausia vaiko interesais, yra bendras visų teisinių priemonių, sudarančių bendrą Europos prieglobsčio sistemą, rūpestis.

³¹ 1990 m. rugsėjo 2 d. įsigaliojusioje Vaiko teisių konvencijoje (ji buvo priimta Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1989 m. lapkričio 20 d. Rezoliucija 44/25), kuri privaloma kiekvienai valstybei narei, taip pat pripažįstamas šeimos gyvenimo gerbimo principas. Ji pagrįsta pripažinimu, išreikštu jos 6 konstatuojamojoje dalyje, jog vaikas gali visapusiškai ir harmoningai vystytis tik augdamas šeimoje. Taigi šios konvencijos 9 straipsnyje numatyta, jog valstybės dalyvės užtikrina, kad vaikas nebūtų išskirtas su savo tėvais prieš jų norą (1 dalis), ir gerbia vaiko, kuris išskiriamas su vienu ar abiem tėvais, teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem tėvais, nebent tai prieštarautų vaiko interesams (šiuo klausimu žr. 2006 m. birželio 27 d. Sprendimą *Parlamentas / Taryba* (C-540/03, EU:C:2006:429, 57 punktą).

³² Pagal analogiją žr. 2010 m. spalio 5 d. Sprendimą *McB.* (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 60 punktą ir nurodyta jurisprudencija).

³³ Žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimą *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 54 punktą ir nurodyta jurisprudencija).

³⁴ Papildomai galima paminėti Reglamento Nr. 604/2013 17 konstatuojamąją dalį ir 17 straipsnio 2 dalį, iš kurių matyti, kad valstybės narės turėtų galėti nukrypti nuo atsakomybės už prašymo nagrinėjimą kriterijų visų pirma dėl humanitarinių ir bendražmogiškų priežasčių, siekiant sujungti šeimos narius, giminaičius arba bet kokius kitus asmenis, susijusius šeimos ryšiais, ir išnagrinėti jose arba kitoje valstybėje narėje pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą, net jei jos pagal šiame reglamente nustatytus privalomuosius kriterijus neįpareigtos atlikti tokio vertinimo.

pasiremti šio prašymo nepriimtiniu. Mano nuomone, ši situacija yra išimtinio pobūdžio, kaip to reikalaujama pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją³⁵ tuo atveju, kai siekiama paneigti iš tarpusavio pasitikėjimo principo kylančią prezumpciją.

34. Įvertinti rimtą grėsmę patirti elgesį, prieštaraujantį Chartijos 7 straipsniui, siejamam su jos 18 ir 24 straipsniais, galima tik suteikus prašytojui galimybę per Direktyvos 2013/32 14 straipsnio 1 dalyje ir 34 straipsnio 1 dalyje numatytą asmeninį pokalbį dėl prašymo priimtumo pateikti visą, be kita ko, asmeninio pobūdžio informaciją, galinčią patvirtinti šios grėsmės buvimą. Taigi tuo atveju, jeigu sprendžiančioji institucija ketina nuspręsti, kad tarptautinės apsaugos prašymas yra nepriimtinas dėl Direktyvos 2013/33 33 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytos priežasties, šio pokalbio tikslas yra ne tik suteikti prašytojui progą pareikšti nuomonę dėl to, ar kita valstybė narė iš tikrųjų suteikė jam tarptautinę apsaugą, bet visų pirma sudaryti galimybę pateikti visą informaciją, apibūdinančią jo konkrečią padėtį, kad ši institucija galėtų išvengti situacijos, kai prašytojui kiltų minėta grėsmė, jei jis būtų perduotas tai kitai valstybei narėi³⁶.

35. Kalbant apie rimtos grėsmės, kad gali būti pažeista ši pagrindinė teisė į šeimos gyvenimo gerbimą, nustatymą, siejant šios grėsmės vertinimą su pareiga pirmiausia vadovautis vaiko interesais, reikia atsižvelgti į du dalykus: pirma, tarptautinės apsaugos prašytojo teisinį statusą valstybėje narėje, kurioje jis gyvena kartu su savo šeimos nariu, minėtos apsaugos gavėju, ir, antra, suinteresuotojo asmens ryšio su šiuo šeimos nariu pobūdį.

2. Dėl prašytojo statuso priimančiojoje valstybėje narėje

36. Manau, kad jei prašytojas turėtų tam tikrą statusą, užtikrinantį jo gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje stabilumą ir saugumą, neliktų jokios grąžinimo į pirmąją valstybę narę rizikos ir atitinkamai būtų užtikrinta šeimos vienovė priimančiojoje valstybėje narėje. Šiuo klausimu pažymiu, jog suinteresuotosios šalys teigia, kad teisę į šeimos gyvenimo gerbimą ir vaiko interesus užtikrina teisinės priemonės, kurios gali būti taikomos šios bylos aplinkybėmis, t. y. Direktyvos 2011/95 23 straipsnis ir Direktyva 2003/86, kurių įgyvendinimas leidžia suteikti tinkamą statusą pareiškėjui pagrindinėje byloje.

a) Dėl Direktyvos 2011/95 23 straipsnio

37. Direktyvos 2011/95 VII skyriaus „Tarptautinės apsaugos pobūdis“ tikslas – nustatyti teises, kuriomis gali naudotis pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos prašytojai patenkinus jų prašymą³⁷ ir kurios apima šeimos vienovės išsaugojimą pagal šios direktyvos 23 straipsnį. Iš esmės pagal šį straipsnį valstybės narės įpareigojamos savo nacionalinėje teisėje užtikrinti, kad pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso gavėjo šeimos nariai, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio j punktą, tam tikromis sąlygomis turėtų teisę į Direktyvos 2011/95 24–35 straipsniuose numatytas lengvatas, kurios apima, be kita ko, leidimo gyventi šalyje išdavimą, galimybę įsidarbinti ar mokytis ir skirtos šeimos vienovei išsaugoti³⁸. Šios specialios teisinės tvarkos tikslas yra kuo geriau užtikrinti asmens, kuriam suteikta tarptautinė apsauga, ir jo šeimos narių integraciją priimančiojoje valstybėje narėje.

³⁵ Žr. Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 84 punktą.

³⁶ Pagal analogiją žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimą *Addis* (C-517/17, EU:C:2020:579, 49 ir 53 punktai).

³⁷ Pagal analogiją žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimą *T.* (C-373/13, EU:C:2015:413, 68 punktas).

³⁸ Šiuo klausimu žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 68 punktas)

38. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio taikymas siejamas su trijų kumuliacinių sąlygų įvykdymu. Pirma, potencialus aptariamų lengvatų gavėjas turi būti šeimos narys, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio j punktą. Antra, jis asmeniškai neturi atitikti tarptautinės apsaugos suteikimui keliamų reikalavimų. Trečia, jo asmeninis teisinis statusas turi būti suderinamas su Direktyvoje 2011/95³⁹ numatytų lengvatų suteikimu. Man atrodo svarbu konkrečiau išnagrinėti dvi pirmąsias sąlygas.

39. Pirma, Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkte nurodyti tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariai, kiek šeima jau egzistavo kilmės šalyje, kurie yra toje pačioje valstybėje narėje dėl tarptautinės apsaugos prašymo. Tėvas, motina ar bet kuris kitas už nepilnametį atsakingas pilnametis asmuo patenka į sąvokos „šeimos narys“ apibrėžtį. Taigi šeimos ryšiai turi egzistuoti prieš šeimai atvykstant į priimančiąją valstybę narę⁴⁰ ir atitinkami šeimos nariai šioje valstybėje turi būti „[dėl] tarptautinės apsaugos prašym[o]“, o ši formulė iš tikrųjų nėra aiški. Šiuo klausimu pritariu generalinio advokato J. Richard de la Tour dėl šios frazės išreikštam požiūriui jo išvadoje, pateiktoje byloje *Bundesrepublik Deutschland* (Šeimos vientisumo išsaugojimas)⁴¹, pagal kurią tokia sąlyga reiškia, kad šeimos nariai lydėjo tarptautinės apsaugos gavėją iš kilmės šalies į priimančiąją valstybę narę jo prašymo pateikimo tikslais ir taip parodytas jų norą likti kartu. Toks aiškinimas išplaukia iš Direktyvos 2011/95 16 konstatuojamosios dalies, kurioje patikslinta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turi užtikrinti visišką pagarbą „prieglobsčio prašytojų bei juos lydinių šeimos narių“⁴² teisėms.

40. Pareiškėjas pagrindinėje byloje, kuris yra nepilnametės ir, matyt, netekėjusios dukters tėvas ir kuriam suteiktas papildomos apsaugos statusas, gali būti priskiriamas prie Direktyvos 2011/95 2 straipsnio j punkto trečioje įtrauktoje nurodytos „šeimos narių“ kategorijos, jeigu jis atitinka du minėtus reikalavimus, tačiau atsižvelgiant į Teisingumo Teismui pateiktą bylos medžiagą, tai nėra akivaizdu, kiek tai susiję su antruoju iš šių reikalavimų. Iš tiesų iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir pareiškėjo pagrindinėje byloje pateikto kasacinio skundo matyti, kad 2013 m. pabaigoje jis pabėgo iš savo šalies ir 2014 m. atvyko į Austriją, kur 2015 m. gruodžio 1 d. jam suteiktas pabėgėlio statusas. Paskui 2016 m. pradžioje jis išvyko iš Austrijos siekdamas „prisijungti“ prie savo dukrų Belgijoje, kurios 2016 m. gruodžio 14 d. gavo papildomos apsaugos statusą šioje šalyje, o tarptautinės apsaugos prašymą jis pateikė tik 2018 m. birželio 14 d. Remiantis šiomis aplinkybėmis galima daryti išvadą, kad pareiškėjo ir jo vaikų migracijos keliai skyrėsi, nes jis nelydėjo savo dukrų joms vykstant iš kilmės šalies į priimančiąją valstybę narę.

41. Antra, Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalis taikoma tik tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariams, kurie asmeniškai neatitinka reikalavimų, būtinų siekiant *gauti* tarptautinę apsaugą⁴³. Taigi šios nuostatos taikymas suponuoja, kad atitinkamo šeimos nario pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas buvo išnagrinėtas iš esmės ir atlikus šį nagrinėjimą buvo padaryta

³⁹ Reikia patikslinti, kad šių trijų sąlygų įvykdymas gali būti nepakankamas, jei atitinkamas asmuo patenka į vieną iš Direktyvos 2011/95 III ir V skyriuose numatytų tarptautinės apsaugos nesuteikimo atvejų. Be to, šios direktyvos 23 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad valstybės narės nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos sumetimais visuomet gali atsisakyti suteikti šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytas lengvatas, jas sumažinti ar panaikinti.

⁴⁰ Direktyva 2011/95 nesiekia apsaugoti šeimos ryšių, atsiradusių po prieglobsčio prašytojo atvykimo į priimančiąją valstybę narę. Šiuo aspektu ji skiriasi nuo Direktyvos 2003/86, kuri taikoma ir šeimos santykiams, susiklosčiusiems po globėjo atvykimo į atitinkamos valstybės narės teritoriją (žr. Direktyvos 2003/86 2 straipsnio d punktą).

⁴¹ C-91/20, EU:C:2021:384, 55 punktas.

⁴² Šis antrasis reikalavimas yra naujas elementas, kuris skiriasi nuo šeimos susijungimui taikomos tvarkos, nustatytos Direktyvoje 2003/86, nes šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad prašymas susijungti su šeima pateikiamas, išskyrus išimtis, „kai šeimos nariai gyvena ne valstybės narės, kurioje gyvena globėjas, teritorijoje“.

⁴³ Kitaip tariant, atitinkamam šeimos nariui negali būti suteikta maksimali apsauga, nes nėra akivaizdaus jo persekiojimo ar didelės grėsmės pavojaus, tačiau, siekiant išsaugoti šeimą su apsaugos gavėju vienvė, tam šeimos nariui gali būti suteiktos įvairios lengvatos, dėl kurių jo padėtis tampa panaši į to apsaugos gavėjo padėtį.

išvada, kad neįvykdytos materialinės pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos suteikimo sąlygos, kaip antai tos, kurios patikslintos atitinkamai Direktyvos 2011/95 9–10 ir 15 straipsniuose. Pagal Direktyvos 2013/32 32 straipsnį valstybė narė prašymą gali laikyti nepagrįstu tik tada, jeigu sprendžiančioji institucija nustato, kad prašytojas neatitinka tarptautinės apsaugos reikalavimų pagal Direktyvą 2011/95. Tačiau neginčijama, kad, prieš pripažįstant tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnį, nėra atliekamas joks šio prašymo nagrinėjimas iš esmės, nes Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė būtent to, kad atitinkama valstybė narė būtų atleista nuo šios pareigos dėl proceso ekonomijos priežasčių. Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalis taikoma tik situacijoms, kai tarptautinės apsaugos prašymas neturi būti atmetas remiantis vienu iš nepriimtinių pagrindų.

42. Taip pat galima kelti klausimą dėl galimybės, kiek tai susiję tik su šiuo konkrečiu klausimu dėl Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies taikymo, atsižvelgti į specialų nepriimtinių pagrindą, numatytą Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte. Pradinis sprendimas suteikti tarptautinę apsaugą, priimtas išnagrinėjus iš esmės šios apsaugos prašymą, patenka į Direktyvoje 2011/95 įtvirtintą teisės normų sistemą, apimančią valstybėms narėms bendrus kriterijus ir sąvokas. Primenu, kad Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktu, kalbant apie šioje direktyvoje nustatytą bendrą prieglobsčio procedūrą, išreiškiamas tarpusavio pasitikėjimo principas, pagal kurį, be kita ko, reikalaujama, kiek tai susiję su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve, kad kiekviena valstybė pripažintų, jog, išskyrus atvejus, kai susiklosto išimtinės aplinkybės, visos kitos valstybės narės paiso Sąjungos teisės⁴⁴. Net jei pagal dabar galiojančią teisę nėra numatytas pabėgėlio ar papildomos apsaugos „Europos“ statusas, kuris būtų bendras visoms valstybėms narėms, Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkto įgyvendinimas yra tam tikra forma netiesiogiai pripažinti, kad pirmosios valstybės narės atliktas tarptautinės apsaugos prašymo pagrįstumo vertinimas yra tinkamas.

43. Šiomis aplinkybėmis, kalbant apie sprendimą dėl prašymo nepriimtinių, ar jis būtų vien procedūrinio pobūdžio, ar paremtas ir konkrečiu minėtu nepriimtinių pagrindu, man atrodo, jog dėl to susiklosčiusi situacija gali pagrįsti išvadą, kad pareiškėjui pagrindinėje byloje, kuris, kaip matyti, turi pabėgėlio statusą, negali būti suteiktos Direktyvos 2011/95 24–35 straipsniuose numatytos lengvatų, nes jam netaikytina to paties akto 23 straipsnio 2 dalis⁴⁵. Taigi pastaroji nuostata negali užtikrinti pareiškėjui pagrindinėje byloje galimybės gauti leidimą gyventi šalyje, leidžiantį jam gyventi toje pačioje valstybėje narėje kaip ir jo vaikai ir taip išvengti bet kokios rizikos, kad bus pažeista pagrindinė teisė į šeimos gyvenimo gerbimą.

b) Dėl Direktyvos 2003/86

44. Pagal Direktyvos 2003/86 1 straipsnį jos tikslas – nustatyti valstybių narių teritorijoje teisėtai gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams naudojimosi šeimos susijungimo teise sąlygas. Apskritai šios direktyvos 4 ir 8 konstatuojamosiose dalyse nurodytais tikslais siekiama palengvinti

⁴⁴ Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Ibrahim ir kt.* 84 ir 85 punktus.

⁴⁵ Pažymiu, kad savo pastabų 39 punkte Komisija pripažino, jog Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalis netaikytina, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje turi pabėgėlio statusą; taip mano ir atsakovas pagrindinėje byloje. Atvirkščiai, Italijos vyriausybė teigia (pastabų 27 punktą), kad „nors pareiškėjui pagrindinėje byloje negali būti suteiktas pabėgėlio statusas (nes šis statusas jau pripažintas kitoje valstybėje narėje), kad ir kaip būtų, jis gali gauti leidimą gyventi šalyje, kurioje jo nepilnametėi dukrai buvo suteikta papildoma apsauga“, ir kitas lengvatas, numatytas Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalyje. Jei šis nepakankamai motyvuotas teiginys būtų pagrįstas, tai reikštų, jog galima manyti, kad kompetentingos Belgijos valdžios institucijos gali atsižvelgti į tai, kad pareiškėjui suteiktas pabėgėlio statusas, kad pripažintų antrąjį tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą ir tuo pat metu pateisintų Direktyvos 2011/95 23 straipsnio 2 dalies taikymą remdamosi tuo, kad pareiškėjas neatitinka tokio statuso suteikimo sąlygų, o tai neišvengiamai atrodytų nenuoseklu.

atitinkamų trečiųjų šalių piliečių integraciją leidžiant jiems normaliai gyventi su šeima ir numatyti pabėgėliams palankesnes sąlygas naudotis teise į šeimos susijungimą, atsižvelgiant į jų ypatingą padėtį⁴⁶.

45. Šios sąlygos, numatytos Direktyvos 2003/86 V skyriuje, skaitant pažodžiui, susijusios tik su „pabėgėlių“ šeimos susijungimu. Šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalies c punkte, be kita ko, patikslinta, kad ji netaikoma tais atvejais, kai globėjas yra trečiosios šalies pilietis, kuris gali gyventi valstybėje narėje, remiantis „papildoma apsaugos forma“ pagal tarptautinius išipareigojimus, nacionalinės teisės aktus ar valstybių narių praktiką. Tokia formuluotė paaiškinama tuo, kad Direktyvos 2003/86 priėmimo momentu Sąjungos teisėje neegzistavo papildomos apsaugos gavėjo statusas. Reikia konstatuoti, kad Europos prieglobsčio sistemą reglamentuojantys teisės aktai labai pasikeitė pripažinus tokį statusą Direktyvoje 2004/83/EB⁴⁷; ir suderinus abi apsaugos sistemas pagal Direktyvą 2011/95. Iš pastarosios direktyvos 8, 9 ir 39 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas norėjo nustatyti vienodą statusą visiems asmenims, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, todėl jis nusprendė papildomos apsaugos statuso gavėjams suteikti tas pačias teises ir lengvatas kaip pabėgėliams, išskyrus būtinas ir objektyviai pateisinamas išimtis⁴⁸.

46. Nepaisydamas šios aiškios raidos ir Europos Tarybos žmogaus teisių komisarui⁴⁹ kylančių klausimų dėl skirtingo dviejų atitinkamų statusų vertinimo, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog Direktyva 2003/86 turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma trečiosios šalies piliečiams, kurie yra papildomos apsaugos statuso gavėjo šeimos nariai. Šiuo klausimu jis nusprendė, kad atsižvelgiant į tai, jog bendri papildomos apsaugos suteikimo kriterijai buvo parengti remiantis valstybėse narėse veikiančiomis sistemomis, kurias siekiama suderinti ir prireikus pakeisti, Direktyvos 2003/86 3 straipsnio 2 dalies c punktas iš esmės taptų neveiksmingas, jei jis būtų aiškinamas kaip nesusijęs su Sąjungos teisėje numatyto papildomos apsaugos statuso gavėjais⁵⁰. Nustatyta, kad pareiškėjo pagrindinėje byloje nepilnametis vaikas, kuris yra potencialus „globėjas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/86 2 straipsnio c punktą, turi leidimą gyventi Belgijoje dėl jam suteikto papildomos apsaugos gavėjo statuso, todėl pagal minėtą jurisprudenciją šeimos susijungimas šioje šalyje negalimas.

⁴⁶ Žr. 2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Šeimos susijungimas – Pabėgėlio sesuo)* (C-519/18, EU:C:2019:1070, 34 ir 58 punktai).

⁴⁷ 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96).

⁴⁸ Žr. 2016 m. kovo 1 d. Sprendimą *Alo ir Osso* (C-443/14 ir C-444/14, EU:C:2016:127, 32 punktas) ir 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Ahmed* (C-369/17, EU:C:2018:713, 42 punktas). Svarbu pabrėžti, kad 2011 m., naudodamasi Žaliaja knyga dėl Europos Sąjungoje gyvenančių trečiųjų šalių piliečių teisės į šeimos susijungimą (Direktyva 2003/86/EB) (COM (2011) 735 *final*), Komisija pradėjo diskusiją dėl galimos šios direktyvos reformos. Vienas iš aptartinių klausimų buvo susijęs būtent su papildomos apsaugos neįtraukimu į direktyvos taikymo sritį. Nepaisant daugelio tarptautinių organizacijų palaikymo, ši direktyva nebuvo išdėstyta nauja redakcija, tad į jos taikymo sritį neįtraukti asmenys, kuriems taikoma papildoma apsauga.

⁴⁹ Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras išreiškė abejonių, ar tai, kad Direktyvoje 2003/86 numatyta tvarka neapima asmenų, kuriems taikoma papildoma apsauga, yra suderinama su EŽTK („Igyvendinti pabėgėlių teisę į šeimos susijungimą Europoje“, teminis dokumentas, 2017). Nagrinėdamas, ar trejų metų laukimo terminas, taikomas teisės susijungti su šeima suteikimui papildomos ar laikinosios apsaugos gavėjams, atitinka EŽTK 8 straipsnį, EŽTT konstatavo šios nuostatos pažeidimą 2021 m. liepos 9 d. Sprendime *M. A prieš Daniją* (CE:ECHR:2021:0709JUD000669718). Vis dėlto tame sprendime teismas pabrėžė, kad asmenų, kuriems suteikta papildoma apsauga, padėtis nėra tokia pati kaip pabėgėlių (153 punktas) ir kad valstybės narės turi didelę diskreciją, kiek tai susiję su papildomos apsaugos gavėjų teise į šeimos susijungimą (155 punktas). Taigi EŽTT nekvėstionuoja šių dviejų apsaugos statusų atskyrimo.

⁵⁰ Žr. 2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimą *K ir B* (C-380/17, EU:C:2018:877, 33 punktas) ir 2019 m. kovo 13 d. Sprendimą *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 34 punktas). Dėl doktrinoje padarytos išvados, kad Direktyva 2003/86 aiškintina siaurai, žr. Peers S., *ES Justice and Home Affairs Law (Volume 1: ES Immigration and Asylum Law)*, 4-asis leidimas, OUP, Oxford 2016, p. 402.

47. Atsižvelgdama į šį konstatavimą, Komisija nurodo, pirma, kad prašymą dėl šeimos susijungimo galima pateikti Austrijoje, t. y. šalyje, kurioje pareiškėjas pagrindinėje byloje turi pabėgėlio statusą, ir, antra, kad pagal Belgijos teisės aktus, kai globėjui suteiktas papildomos apsaugos statusas, toks susijungimas leidžiamas, be kita ko, kalbant apie šį statusą turinčio asmens tėvą ar motiną, kurie atvyksta gyventi su juo, jei jis yra jaunesnis nei aštuoniolikos metų, atvyko į Belgiją nelydimas pilnamečio užsienio piliečio, atsakingo už jį pagal įstatymą, taip pat jei paskui toks asmuo iš tikrųjų neprisiėmė atsakomybės už jį arba jis buvo paliktas vienas po atvykimo. Kalbant apie pirmąją nurodytą galimybę, man atrodo, kad ji kelia daug sunkumų, kuriuos būtų galima laikyti „neišsprendžiamais“.

48. Pirma, įgyvendinant Direktyvą 2003/86 gali tekti laikinai išskirti šeimos narius. Pagal Direktyvos 2003/86 2 straipsnio a–d punktus ši direktyva taikoma tik globėjams, trečiųjų šalių piliečiams, kitaip tariant, kiekvienam asmeniui, kuris nėra Sąjungos pilietis, kaip tai suprantama pagal SESV 20 straipsnio 1 dalį, ir kuris „teisėtai gyven[a] valstybėje narėje“ ir pateikia prašymą dėl šeimos susijungimo arba kurio šeimos nariai prašo prisijungti prie jo, taip pat trečiosios šalies piliečio šeimos nariams, atvykstantiems pas jį, kad būtų išsaugota šeima, nepaisant to, ar šeimos ryšiai atsirado prieš globėjui atvykstant į šalį, ar jam atvykus. Šis prašymas iš principo turi būti pateikiamas ir nagrinėjamas tuo metu, kai šeimos nariai gyvena ne valstybės narės, kurioje gyvena globėjas, teritorijoje⁵¹. Taigi pareiškėjas pagrindinėje byloje atitinkamu atveju galėtų būti priverstas išvykti iš Belgijos ir palikti savo dukras⁵², kad atvyktų į Austriją ir apsigyventų vienas šioje valstybėje, t. y. šalyje, kurioje jis gali teisėtai gyventi atsižvelgiant į jam suteiktą pabėgėlio statusą. Jo vaikai, atvirkščiai, negali atvykti į šią šalį per prašymo nagrinėjimo laikotarpį, kuris gali trukti 9 mėnesius, ir šis terminas gali būti pratęstas. Tačiau pagal Direktyvos 2003/86 5 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą ir 7 konstatuojamąją dalį valstybei narei leidžiama nukrypti nuo pirmoje pastraipoje numatytos bendros taisyklės ir leisti pateikti prašymą, nors šeimos nariai jau yra jos teritorijoje, kai yra susiklosčiusios „atitinkamos aplinkybės“, kurias nustatyti ši valstybė turi didelę diskreciją.

49. Antra, gali būti, kad pareiškėjui pagrindinėje byloje nebus taikomos visos Direktyvos 2003/86 nuostatos, kuriose numatytas palankesnis prašymų dėl pabėgėlių šeimos susijungimo vertinimas. Išimties tvarka šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad, kalbant apie pabėgėlį ir jo šeimą, valstybės narės negali reikalauti įrodyti, kad globėjas turi tinkamą būstą, sveikatos draudimą ir nuolatinių lėšų savo ir savo šeimos poreikiams patenkinti. Be aplinkybės, kad ši leidžianti nukrypti nuostata nesusijusi su šeimos susijungimu su pilnamečiais vaikais, šio straipsnio tos pačios dalies trečioje pastraipoje valstybėms narėms leidžiama reikalauti, kad pabėgėlis atitiktų šios direktyvos 7 straipsnyje nustatytas sąlygas, jei prašymas dėl šeimos susijungimo nepateikiamas per tris mėnesius nuo pabėgėlio statuso suteikimo. Šioje byloje akivaizdu, kad prašymas dėl šeimos susijungimo pateiktas praėjus daugiau nei trimis mėnesiais nuo pabėgėlio statuso suteikimo 2015 m. gruodžio 1 d. Įvykdyti minėtas sąlygas pareiškėjui pagrindinėje byloje, kuris daugelį metų gyvena Belgijoje su savo vaikais, būtų ypač problemiška.

⁵¹ Direktyvos 2003/86 5 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės nustato, ar prašymą atvykti ir gyventi šalyje atitinkamos valstybės narės kompetentingoms institucijoms pateikia globėjas, ar šeimos narys arba nariai.

⁵² Situacija atrodo ypač sudėtinga, nes, remiantis kasaciniu skundu, matyti, kad jis gyvena kartu su nepilnamete dukra, savo partnere (Sirijos kilmės pabėgėle), pas kurią jo dukra buvo apgyvendinta kaip priimančiojoje šeimoje, jų bendru vaiku ir jo partnerės vaikais.

50. Trečia, dėl Direktyvos 2003/86 įgyvendinimo gali būti atskirti broliai ir seserys⁵³. Šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalies b punkte iš esmės numatyta, kad valstybės narės „gali“ leisti atvykti ir gyventi globėjo suaugusiems nesusituokusiems vaikams, jei šie „objektyviai negali tenkinti savo reikmių dėl savo sveikatos būklės“. Taigi valstybės narės neturi jokios pareigos leisti globėjo pilnamečiams vaikams atvykti į jų teritoriją, ir, jei jos tai leidžia, leidimas neišvengiamai yra sąlyginis – reikalaujama įrodyti, kad tie vaikai yra priklausomi nuo atitinkamo vieno iš tėvų, o tokia situacija nenurodyta Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje.

51. Ketvirta, šeimos susijungimas Austrijoje faktiškai lemtų tai, kad vaikai prarastų Belgijos Karalystėje pripažintą papildomos apsaugos statusą ir iš to išplaukiančias lengvatas. Be to, jei suinteresuotieji asmenys nuspręstų pateikti tarptautinės apsaugos prašymus Austrijoje, šiems prašymams galėtų būti taikomas tas pats nepriimtumo pagrindas kaip ir jų tėvo prašymui, kuris yra pagrindinės bylos dalykas⁵⁴. Po šeimos susijungimo pagal Direktyvą 2003/86 pareiškėjo pagrindinėje byloje vaikai turėtų globėjo šeimos narių statusą, t. y. teisiniu požiūriu priklausomumo nuo globėjo situacija gali tęstis kelerius metus, kol šie vaikai negalės gauti atskiro leidimo gyventi šalyje⁵⁵. Be to, yra faktinių skirtumų tarp lengvatų, kuriomis naudojasi trečiosios šalies piliečio šeimos nariai pagal Direktyvą 2003/86, ir teisių, pripažįstamų asmenims, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, ir šis palyginimas yra pirmųjų nenaudai⁵⁶. Prie šio konstatavimo prisideda ir nuspėjami adaptacijos sunkumai, susiję su nauja gyvenamąja vieta kitoje valstybėje narėje po kelerių metų, praleistų Belgijoje, ir su šioje šalyje užmegztų socialinių ir emocinių ryšių nutraukimu.

52. Šiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad Direktyvos 2003/86 nuostatos turi būti aiškinamos ir taikomos atsižvelgiant į Chartijos 7 straipsnį ir 24 straipsnio 2 ir 3 dalis, kaip, beje, matyti iš šios direktyvos 2 konstatuojamosios dalies ir 5 straipsnio 5 dalies, kuriose valstybės narės įpareigojamos nagrinėti aptariamus prašymus dėl šeimos susijungimo atsižvelgdamos į atitinkamų vaikų interesus ir siekdamas skatinti šeimos gyvenimą. Be šio tikslo, minėta direktyva siekiama suteikti apsaugą trečiųjų šalių piliečiams, be kita ko, nepilnamečiams⁵⁷. Manau, jog, atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, sunku teigti, kad minėtas nepilnamečio vaiko pagrindines teises atitinka Direktyvos 2003/86 įgyvendinimas šeimos susijungimo tikslu valstybėje narėje, suteikusioje pabėgėlio statusą, ir iš to išplaukiantis šios normos taikymas. Toks sprendimas, be kita ko, lemtų tai, kad būtų prarastas papildomos apsaugos statusas ir su juo susijusios lengvatos, kuriomis *a priori* negalima pasinaudoti naujoje priimančiojoje šalyje, ir galimą brolių ir seserų atskyrimą, o tai yra mažų mažiausiai paradoksali pasekmė šeimos susijungimo atveju.

⁵³ EŽTT pripažįsta, kad šeimos gyvenimas gali egzistuoti ir kalbant apie brolius ir seseris, ir yra patikslinęs, kad bylose, susijusiose su vaikų įkurdinimu, turėtų būti vengiama išskirti brolius ir seseris, nes tai gali prieštarauti vaiko interesams (1991 m. vasario 18 d. EŽTT sprendimas *Moustaquim prieš Belgiją* (CE:ECHR:1991:0218JUD001231386, 36 punktas) ir 2010 m. balandžio 6 d. EŽTT sprendimas *Mustafa ir Armağan Akun prieš Turkiją* (CE:ECHR:2010:0406JUD000469403, 19 punktas)).

⁵⁴ Austrijos teisės aktuose, kuriais perkeliama Direktyva 2013/32, numatyta, kad prieglobsčio prašymas atmetamas kaip nepriimtinas, jei tarptautinę apsaugą suteikė kita valstybė narė: *Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl (Asylgesetz 2005 – AsylG 2005)* 4 straipsnio a punktas; prieinamas šiuo interneto adresu (vokiečių k.): <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20004240>.

⁵⁵ Žr. Direktyvos 2003/86 13 ir 15 straipsnius. 2019 m. kovo 14 d. Sprendime *Y. Z. ir kt. (Sukčiavimas šeimos susijungimo atveju)* (C-557/17, EU:C:2019:203, 47 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad iš šio Direktyvos 2003/86 tikslo, nurodyto jos 4 konstatuojamojoje dalyje, taip pat iš šios direktyvos, visų pirma jos 13 straipsnio 3 dalies ir 16 straipsnio 3 dalies, bendro aiškinimo matyti, jog tol, kol atitinkami šeimos nariai neįgijo atskiros teisės gyventi šalyje pagal minėtos direktyvos 15 straipsnį, jų teisė gyventi šalyje yra išvestinė teisė, kuri kyla iš atitinkamo globėjo teisės gyventi šalyje ir kuria siekiama skatinti pastarojo integraciją.

⁵⁶ Direktyvos 2011/95 29, 30 ir 32 straipsniuose numatytos kelios asmenų, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, teisės ir lengvatos, kurios nepaminėtos Direktyvoje 2003/86 kalbant apie globėjo šeimos narius, t. y. susijusios su socialine apsauga, sveikatos priežiūra ir būstu. Jie turi teisę įsidarbinti arba verstis savarankiška veikla pagal Direktyvos 2003/86 14 straipsnį, tačiau valstybės narės gali nustatyti dvylikos mėnesių terminą, prieš išduodamos leidimą vykdyti šią veiklą ir apriboti šią teisę pilnamečiams nesusituokusiems vaikams.

⁵⁷ Žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimą *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 46 ir 56 punktai).

53. Kalbant apie antrąjį sprendimą, grindžiamą šeimos susijungimu, leidžiamu tam tikromis sąlygomis pagal Belgijos teisės aktus, reikia priminti Direktyvos 2003/86 3 straipsnio 5 dalyje valstybėms narėms pripažintą galimybę suteikti, remiantis vien jų nacionaline teise, palankesnes teisės atvykti į šalį ir gyventi joje sąlygas. Šiuo klausimu Komisija Direktyvos 2003/86 taikymo gairėse nurodė, kad asmenų, kurie gauna papildomą apsaugą, humanitarinės apsaugos poreikiai nesiskiria nuo pabėgėlių poreikių, ir todėl paragino valstybes nares priimti taisykles, pagal kurias laikinos ar papildomos apsaugos gavėjams būtų suteiktos panašios teisės⁵⁸. Nors daug valstybių narių savo nacionalinės teisės aktuose asmenims, kuriems suteikta papildoma apsauga, numato galimybę pateikti prašymą dėl šeimos susijungimo tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip tai gali padaryti pabėgėliai, vis dar išlieka skirtumų tarp minėtų teisės aktų, nes kai kuriuose iš jų yra labai skirtingai vertinami pabėgėliai ir asmenys, kuriems suteikta papildoma apsauga, kiek tai susiję su galimybės pasinaudoti šeimos susijungimu sąlygomis⁵⁹. Nagrinėjamu atveju reikia konstatuoti, kad iš kasacinio skundo, kuri pareiškėjas pagrindinėje byloje padavė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, matyti, jog jis nesėkmingai prašė šeimos susijungimo su savo nepilnamete dukra, nes negalėjo pateikti kompetentingos savivaldybės administracijos reikalaujamų *ad hoc* dokumentų. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat nurodyta, kad suinteresuotasis asmuo neturi leidimo gyventi Belgijoje⁶⁰.

54. Taigi, apskritai galima įsivaizduoti, kad trečiosios šalies piliečiui, kuriam jau suteikta tarptautinė apsauga pirmoje valstybėje narėje, pavyktų atvykti į kitą valstybę narę siekiant prisijungti prie savo šeimos ir pateikti naują apsaugos prašymą šioje kitoje valstybėje ir kad lygiagrečiai jam būtų išduotas leidimas gyventi šalyje pagal

Direktyvos 2003/86 13 straipsnio 2 dalį arba palankesnes nacionalinės teisės nuostatas. Kitokių atveju šiam piliečiui gali būti suteiktas nacionalinės apsaugos statusas dėl kitų priežasčių nei tarptautinės apsaugos poreikis, t. y. valstybės narės nuožiūra dėl užuojautos ar humanitarinių motyvų, o tai nepatenka į Direktyvos 2011/95 taikymo sritį. Iš tiesų iš Direktyvos 2011/95 2 straipsnio h punkto *in fine* matyti, kad pagal šią direktyvą priimančiosios valstybės narės pagal savo nacionalinę teisę gali suteikti „kitokios rūšies“ nacionalinę apsaugą ir teises, kurios suteikia galimybę asmenims, neturintiems pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso, gyventi jų teritorijoje⁶¹. Abiem šiais atvejais reikia patikrinti, ar šie statusai gali užtikrinti tam tikrą gyvenamosios vietos stabilumą, taigi ir šeimos vienovę šioje valstybėje. Jei atsakymas būtų teigiamas, manau, kad priimančioji valstybė narė turėtų galėti pasinaudoti jai Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte suteikta galimybe pripažinti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtiniu, visiškai neanalizuodama prašytojo ir atitinkamo šeimos nario ryšio⁶².

⁵⁸ COM (2014) 210 *final*, 6.2 punktas, p. 25 ir 26.

⁵⁹ Be to, susidūrusios su 2015 m. migracijos krizės iššūkiais tam tikros valstybės, kaip antai Vokietijos Federacinė Respublika ir Švedijos Karalystė, laikinai apribojo asmenų, kuriems suteikta papildoma apsauga, šeimos susijungimo galimybę (2019 m. kovo 29 d. Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą įgyvendinimo, COM(2019) 162 *final*, p. 4; UNHCR „The “Essential Right” to Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection in the Context of Family Reunification“, p. 142–145, ir „Įgyvendinti pabėgėlių teisę į šeimos susijungimą Europoje“, Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro paskelbtas teminis dokumentas, 2017, p. 32–34).

⁶⁰ Taigi pareiškėjas pagrindinėje byloje yra valstybės narės teritorijoje, tačiau greičiausiai neatitinka atvykimo į šalį, buvimo ar gyvenimo joje sąlygų ir vien dėl šios aplinkybės yra šioje šalyje neteisėtai, net jei turi galiojantį leidimą gyventi kitoje valstybėje narėje dėl to, kad ši valstybė jam suteikė pabėgėlio statusą. Šiomis aplinkybėmis jis turi nedelsdamas grįžti į šios kitos valstybės teritoriją pagal 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 6 straipsnio 2 dalį, ir prirėkus jam gali būti taikoma priverstinio perdavimo šiai valstybei priemonė pagal valstybės, kurioje jis gyvena, nacionalinės teisės nuostatas (2021 m. vasario 24 d. Sprendimas *M ir kt. (Perdavimas valstybei narėi)* (C-673/19, EU:C:2021:127, 30, 33, 45–48 punktai)).

⁶¹ Žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *B ir D* (C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661, 116–118 punktai) ir 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimą *Bilali* (C-720/17, EU:C:2019:448, 61 punktas).

⁶² Žinoma, tikėtina, kad dėl tokio statuso suteikimo praktiškai būtų išvengta tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo šeimos priimančioje valstybėje narėje arba jis būtų atsiimtas.

3. Dėl prašytojo ir šeimos nario ryšio

55. Svarbu pabrėžti, kad, kaip matyti iš su Chartija susijusių išaiškinimų, taip pat remiantis jos 52 straipsnio 3 dalimi, Chartijos 7 straipsnyje užtikrinamų teisių esmė ir taikymo apimtis yra tokia pati kaip teisių, užtikrinamų EŽTK 8 straipsnyje, kaip jis yra išaiškintas Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje. Bylose, susijusiose ir su šeimos gyvenimu⁶³, ir su imigracija, EŽTT palygina esamus interesus, t. y. asmeninių atitinkamų asmenų interesą gyventi šeimos gyvenimą konkrečioje teritorijoje ir valstybės siekiamą bendrąjį interesą, šiuo atveju – imigracijos kontrolę. Bylose, susijusiose su vaikais, EŽTT yra nusprendęs, kad visų pirma reikia atsižvelgti į jų interesus. Šiuo konkrečiu aspektu jis yra priminęs, jog plačiai sutariama, be kita ko, tarptautinėje teisėje, kad visuose sprendimuose, susijusiuose su vaikais, pirmenybė turi būti teikiama vaiko interesams. Tiesa, šie interesai nėra lemiami patys savaime, bet jiems būtina teikti didelę reikšmę. Taigi bylose dėl šeimos susijungimo EŽTT skiria ypatingą dėmesį atitinkamų nepilnamečių situacijai, visų pirma jų amžiui, padėčiai atitinkamoje šalyje arba šalyse ir tam, kiek jie yra priklausomi nuo savo tėvų⁶⁴.

56. Pažymiu, kad šią „priklausomumo ryšio“ sąvoką vartoja ir Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje, susijusioje su migracijos bylomis⁶⁵. Tas pats pasakytina apie išvestinės teisės gyventi Sąjungos teritorijoje suteikimą pagal SESV 20 ir 21 straipsnius trečiosios šalies piliečiui, kuris įgyja šią teisę dėl savo šeimos nario, turinčio Sąjungos piliečio statusą, jei tarp jų egzistuoja toks priklausomumo ryšys, dėl kurio pastarasis būtų priverstas lydėti tą trečiosios šalies pilietį ir apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos⁶⁶. Taip pat galima remtis Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusia su prašymu dėl šeimos susijungimo individualiu nagrinėjimu, kurio reikalaujama pagal Direktyvos 2003/86 17 straipsnį ir kuri atliekant turi būti atsižvelgta į visas reikšmingas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, atkreipiant ypatingą dėmesį į susijusių vaikų interesus ir siekį skatinti šeimos gyvenimą, o viena iš šių aplinkybių – priklausomumo nuo tėvų laipsnis⁶⁷.

57. Šiomis aplinkybėmis, kai po Direktyvos 2013/32 14 ir 34 straipsniuose numatyto asmeninio pokalbio kompetentinga nacionalinė institucija siekia nustatyti, ar yra rimta grėsmė, kad bus elgiamasi pažeidžiant Chartijos 7 straipsnį, siejamą su jos 24 straipsniu, ji turi įvertinti visas svarbias nagrinėjamo atvejo aplinkybes, apimančias, be kita ko, vaiko amžių, jo padėtį atitinkamoje šalyje⁶⁸, tai, kiek jis yra priklausomas nuo tėvų, atsižvelgiant į jo fizinę ir emocinę raidą, emocinio ryšio su tėvais stiprumą ir visas aplinkybes, kurios rodo, jog išsiskyrimas su tėvais keltų pavojų tėvų ir vaiko santykiams ir šio vaiko pusiausvyrai. Taigi tai, kad vienas iš tėvų gyvena kartu su nepilnamečiu vaiku, yra vienas iš svarbių veiksnių, į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant, ar tarp jų yra priklausomumo ryšys, tačiau tai nėra būtina sąlyga⁶⁹.

⁶³ Nuo 2016 m. pareiškėjas pagrindinėje byloje gyvena Belgijoje ir gyvena kartu su savo nepilnamete dukra. Ši situacija neabejotinai apibūdina „šeimos gyvenimą“, kaip to reikalaujama EŽTT jurisprudencijoje, susijusioje su EŽTK 8 straipsniu, turint omenyje, kad sąvoka „šeimos gyvenimas“ gali apimti įvaikinto ar biologinio vaiko ir jo tėvo santykius, neatsižvelgiant į tai, ar šis tėvas gyvena su motina, ir kad šia nuostata užtikrinama apsauga taikoma visiems šeimos nariams (2014 m. spalio 3 d. EŽTT sprendimas *Jeunesse prieš Nyderlandus* (CE:ECHR:2014:1003JUD001273810, 117 punktą)).

⁶⁴ 2014 m. spalio 3 d. EŽTT sprendimas *Jeunesse prieš Nyderlandus* (CE:ECHR:2014:1003JUD001273810, 109 ir 118 punktai).

⁶⁵ Be to, iš Reglamento Nr. 604/2013 16 konstatuojamosios dalies ir 16 straipsnio matyti, jog siekiant užtikrinti, kad būtų besąlygiškai laikomasi šeimos vienovės ir vaiko interesų principo, tarp tarptautinės apsaugos prašytojo ir tam tikrų jo šeimos narių susiklostę priklausomumo santykiai turėtų tapti privalomu atsakomybės už prašymo nagrinėjimą kriterijumi.

⁶⁶ Šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimą *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)* (C-82/16, EU:C:2018:308, 52 punktą).

⁶⁷ Šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimą *E.* (C-635/17, EU:C:2019:192, 59 punktą).

⁶⁸ Iš 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Y. Z. ir kt. (Sukčiavimas šeimos susijungimo atveju)* (C-557/17, EU:C:2019:203, 54 punktą) matyti, kad gali būti atsižvelgta į vaiko, kaip ir vieno iš jo tėvų, gyvenimo priimančiojoje valstybėje naręje trukmę, amžių, kurio sulaukęs šis vaikas atvyko į šią valstybę narę, ir į galimą aplinkybę, kad jis joje užaugo ir mokėsi, taip pat į vaiko ir vieno iš tėvų šeiminį, ekonominių, kultūrinių ir socialinių ryšių su minėta valstybe nare arba toje valstybėje narėje buvimą.

⁶⁹ Pagal analogiją žr. 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimą *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)* (C-82/16, EU:C:2018:308, 71–73 punktai).

D. Preliminari išvada

58. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, jog pagal jį valstybei narei draudžiama pasinaudoti šioje nuostatoje numatyta galimybe atmesti prašymą dėl pabėgėlio statuso suteikimo kaip nepriimtina tuo pagrindu, kad prašytojui jau buvo suteiktas toks statusas kitoje valstybėje narėje, jei grąžinus šį prašytoją į tą kitą valstybę narę jam kyla rimta grėsmė patirti elgesį, nesuderinamą su teise į šeimos gyvenimą, numatytą Chartijos 7 straipsnyje, siejamame su pareiga pirmiausia vadovautis vaiko interesais, kaip įtvirtinta Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje. Man neatrodo, kad toks aiškinimas prieštarautų šios direktyvos tikslams ir apskritai bendros Europos prieglobsčio sistemos tikslams.

59. Kiek tai susiję su proceso ekonomija, negalima pagrįstai remtis kompetentingoms nacionalinėms valdžios institucijoms tenkančiu papildomu ar neproporcingu darbo krūviu, atsižvelgiant į tai, kad Direktyvoje 2013/32 jau ir dabar yra nustatyti procedūriniai reikalavimai ir, konkrečiau kalbant, pareiga surengti asmeninį pokalbį prieš bet kokio sprendimo priėmimą, įskaitant prašymo nepriimtumą. Toks pokalbis leidžia patikslinti prašytojo šeimines padėtį ir kartu prireikus įvertinti, ar jam reikalinga tarptautinė apsauga. Taigi ši procedūra leidžia kompetentingai institucijai kuo geriau ir skubiau įvertinti prašytojo situaciją, atsižvelgiant tiek į suinteresuotojo asmens, tiek į valstybės narės interesus, o tai padeda įgyvendinti spartaus nagrinėjimo tikslą ir įvykdyti reikalavimą išsamiai išnagrinėti prašymą.

60. Kalbant apie antrinio judėjimo prevenciją, mano manymu, ši sąvoka iš esmės netaikytina pareiškėjo pagrindinėje byloje, kuris, įgijęs pabėgėlio statusą, persikėlė į kitą valstybę narę siekdamas prisijungti prie savo vaikų ir gyventi kartu su jais, situacijai. Šio judėjimo Sąjungos viduje priežastis, priešingai, nei nurodyta Direktyvos 2013/32 13 konstatuojamojoje dalyje, nėra vien valstybių narių teisinių sistemų skirtumas, nes jo motyvas – įgyvendinti Chartijos 7 straipsnyje numatytą pagrindinę teisę. Kitaip tariant, pareiškėjo elgesys neatitinka to, kas paprastai vadinama prieglobsčio „forum shopping“, nes suinteresuotasis asmuo neieškojo geresnės teisinės apsaugos ar galimybės pasinaudoti valstybių narių siūlomos socialinės apsaugos lygio skirtumais siekdamas geresnių materialinių gyvenimo sąlygų. Be to, atsižvelgdamas į sąlygas, kuriomis reglamentuojamas draudimas valstybėms narėms įgyvendinti Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą, manau, kad sistemos „apkrovos“ perspektyva yra mažai tikėtina.

61. Mano nuomone, šioje išvadoje siūlomas sprendimas visiškai atitinka kitus Sąjungos teisės aktų leidėjo siekiamus tikslus kuriant bendrą Europos prieglobsčio sistemą, t. y. suderinti teisės normas tokiose srityse, kaip prieglobsčio suteikimo procedūrų, tarptautinės apsaugos gavėjų ir jų šeimos narių apsaugos ir integracijos priimančiojoje valstybėje narėje, taip pat vaiko interesų pirmumo priimant sprendimus srityse. Siūlomas Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkto aiškinimas man atrodo tinkamas atsižvelgiant į tarptautinės apsaugos prašytojų galimų situacijų Sąjungoje įvairovę. Dėl to, kad ši nuostata yra neprivaloma valstybėms narėms, taip pat dėl to, kad pagal tam tikrus nacionalinės teisės aktus, kuriais įgyvendinamas Direktyvos 2011/95 3 straipsnis, pabėgėlio statusas kaip išvestinis automatiškai suteikiamas tarptautinės apsaugos gavėjo šeimos nariui, ir dėl to, kad kai kuriais atvejais perkeltant Direktyvą 2003/86 į nacionalinę teisę pabėgėlio statusas buvo prilygintas papildomos apsaugos statusui, situacijų įvairovė didėja, o tai trukdo derinimo procesui, kuriuo siekiama, kad tarptautinės apsaugos prašytojai būtų vertinami vienodai ir tinkamai, kad ir kur Sąjungos teritorijoje jie būtų.

E. Dėl tarptautinės apsaugos prašymo priimtimumo pasekmių

62. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvą 2011/95 reikia aiškinti taip, kad pagal ją priimančioji valstybė narė įpareigojama išplėsti nepilnamečiam vaikui suteiktą tarptautinę apsaugą ir taikyti ją vienam iš tėvų, gyvenančiam su šiuo vaiku, atsižvelgiant į Chartijos 7 straipsnyje įtvirtintą teisę į šeimos gyvenimą, siejamą su Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje numatyta pareiga pirmiausia vadovautis vaiko interesais. Mano nuomone, norint atsakyti į šį klausimą, reikia pateikti kelias pastabas dėl pasekmių, kurių kyla, kai priimančioji valstybė narė negali pasinaudoti Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte jai suteikta galimybe, t. y. dėl pasekmių, atsirandančių tuo atveju, kai tarptautinės apsaugos prašymas yra priimtinas.

63. Pirma, reikia priminti, kad Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte numatytu nepriimtimumo mechanizmu nukrypstama nuo valstybių narių pareigos visus tarptautinės apsaugos prašymus išnagrinėti iš esmės, t. y. įvertinti, ar atitinkamam prašytojui gali būti suteikta tarptautinė apsauga pagal Direktyvą 2011/95. Savo ruožtu pastarojoje direktyvoje, remiantis jos 1 straipsniu, numatytos normos, susijusios, pirma, su trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų reikalavimais, antra, su pabėgėlių arba papildomą apsaugą galinčių gauti asmenų vienodu statusu ir, galiausiai, su tokios apsaugos pobūdžiu. Kaip jau yra patikslinęs Teisingumo Teismas, iš Direktyvos 2011/95 13 ir 18 straipsnių, siejamų su šios direktyvos 2 straipsnio d ir f punktuose vartojamų sąvokų „pabėgėlis“ ir „papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ apibrėžtimis, matyti, kad pagal šią direktyvą tarptautinė apsauga iš esmės turi būti teikiama bet kuriam trečiosios šalies piliečiui ir asmeniui be pilietybės, kuris pagrįstai bijo būti persekiojamas dėl rasės, religijos, tautybės, politinių pažiūrų ar priklausymo tam tikrai socialinei grupei arba kuriam kyla realus didelės žalos pavojus, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 15 straipsnį⁷⁰.

64. Taigi, jeigu valstybė narė susidurtų su situacija, dėl kurios ji negali pasinaudoti Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte suteikta galimybe, ji turėtų išnagrinėti jai pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą ir patikrinti, ar tarptautinės apsaugos prašytojas atitinka materialias šios apsaugos suteikimo sąlygas, kurios apibūdintos pirmiau. Taigi valstybė narė turi laikyti ir vertinti, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis pirmą kartą kreipiasi dėl tarptautinės apsaugos, neatsižvelgdama į apsaugą, kurią jam jau suteikė kita valstybė narė. Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai numatė tokios situacijos pasekmes, kiek tai susiję su Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punkte numatytu nepriimtimumo mechanizmu⁷¹, ir ši nuostata taptų visiškai neveiksminga, jei nagrinėjant prašymą iš esmės būtų iš naujo atsižvelgiama į tą aplinkybę, kad pirmoji valstybė narė jau suteikė tarptautinę apsaugą⁷².

65. Antra, visos suinteresuotosios šalys iš esmės pabrėžia, kad pareiškėjo pagrindinėje byloje patektu prašymu siekiama šeimos susijungimo arba kad jis grindžiamas tik šiuo motyvu, nes suinteresuotojo asmens tarptautinės apsaugos poreikis jau patenkintas Austrijoje. Taigi jo tarptautinės apsaugos prašymas tikrai nėra tokios apsaugos prašymas ir, atsižvelgiant į

⁷⁰ Žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 48 ir 49 punktai).

⁷¹ Pagal Direktyvos 2013/32 32 straipsnį, nedarydamas poveikio šios direktyvos 27 straipsniui, susijusiam su prašymo atsiėmimu, valstybės narės gali laikyti prašymą nepagrįstu tik tada, jeigu sprendžiančioji institucija nustato, kad prašytojas neatitinka tarptautinės apsaugos reikalavimų pagal Direktyvą 2011/95. Prašymas gali būti net atmestas kaip akivaizdžiai nepagrįstas pagal Direktyvos 2013/32 31 straipsnio 8 dalies b punktą, siejamą su 32 straipsnio 2 dalimi, jeigu situacija yra atitinkamai apibrėžta nacionalinės teisės aktuose, o taip gali būti tuo atveju, kai tarptautinės apsaugos prašymą pateikia saugios kilmės šalies pilietis.

⁷² Šiuo klausimu man neatrodo, jog yra reikšmingos Belgijos vyriausybės pastabos (36, 37, 56, 58 ir 61 punktai), pagal kurias tarptautinės apsaugos statusas pripažįstamas tik reikalavimus atitinkantiems asmenims, o taip nėra kalbant apie trečiųjų šalių piliečius, kaip antai pareiškėją pagrindinėje byloje, kuriam valstybė narė jau suteikė tokį statusą, saugantį jį nuo visų persekiojimo ar didelės žalos rūšių.

Direktyvos 2011/95 tekstą, bendrą struktūrą ir tikslus, negali būti patenkintas suteikiant su šia apsauga susijusį statusą. Manau, kad šiuo klausimu būtina aiškiai atskirti patį teisinį instrumentą, tarptautinės apsaugos prašymą, nuo jam pagrįsti pateiktų argumentų ir įrodymų turinio, taip pat galimų tarptautinės apsaugos prašytojo motyvų.

66. Sąvoka „tarptautinės apsaugos prašymas“ Direktyvos 2013/32 2 straipsnio b punkte apibrėžta kaip „trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės [...], kuris, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso ir kuris aiškiai neprašo kitokios rūšies apsaugos, kuriai netaikoma [Direktyva 2011/95] ir kurios galima prašyti atskirai, [pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos]“. Šis prašymas laikomas pateiktu, kai atitinkamas asmuo vienai iš Direktyvos 2013/32 6 straipsnio 1 dalyje nurodytų institucijų pareiškia savo norą pasinaudoti tarptautine apsauga, ir šio noro pareiškimui negali būti taikomi jokie administraciniai formalumai⁷³. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą neabejotinai matyti, kad pareiškėjas pagrindinėje byloje 2018 m. birželio 14 d. Belgijoje pateikė prašymą, kuris buvo laikomas tarptautinės apsaugos prašymu ir vertinamas kaip toks kompetentingų institucijų, pripažinusių jį nepriimtiniu pagal nacionalinės teisės nuostatas, kuriomis perkeltas Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktas.

67. Dėl prašymo esmės Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal Direktyvos 2011/95 13 straipsnį valstybės narės suteikia pabėgėlio statusą bet kuriam trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuris tenkina materialias priskyrimo pabėgėliams sąlygas pagal šios direktyvos II ir III skyrius, ir jos neturi diskrecijos šiuo klausimu⁷⁴. Ta pati išvada pagal analogiją darytina dėl papildomos apsaugos statuso, atsižvelgiant į panašią Direktyvos 2011/95 18 straipsnio formuluotę⁷⁵. Tai, kad pareiškėjas pateikia prašymą pagrindžiančius ir tinkamus motyvus, susijusius su šeimos vienovės išsaugojimu atitinkamoje valstybėje narėje, šiuo atveju neturi reikšmės, jei įvykdytos minėtos sąlygos. Šiomis aplinkybėmis, jei vertinamas tarptautinės apsaugos prašymas pagrįstas tik būtinybe išsaugoti tokios apsaugos gavėjo šeimos vienovę, nenurodant jokio persekiojimo ar rimtos grėsmės pavojaus, kylančio prašymą pateikusiam asmeniui, toks vertinimas, atsižvelgiant į Direktyvos 2011/95 nuostatas, gali baigtis tik prašymo atmetimu iš esmės. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad šioje direktyvoje nenumatytas pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso išplėtimas suteikiant jį šį statusą turinčio asmens šeimos nariams, tačiau tai nereiškia, kad jokių atveju negalima atsižvelgti į šeiminių ryšių, kiek tai susiję su tarptautinės apsaugos suteikimu⁷⁶.

68. Trečia, kaip matyti iš Direktyvos 2011/95 12 konstatuojamosios dalies, jos nuostatomis siekiama užtikrinti, kad būtų taikomi bendri asmenų, kuriems reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijai ir kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtinausios lengvatos⁷⁷. Be to, remiantis Direktyvos 2013/32 11 ir 12 konstatuojamosiomis dalimis ir 1 straipsniu, tarptautinės apsaugos suteikimo sistema pagrįsta „vienos tvarkos“

⁷³ Žr. 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Komisija / Vengrija (Tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimas)* (C-808/18, EU:C:2020:1029, 97 punktas).

⁷⁴ Žr. 2019 m. gegužės 14 d. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403, 89 punktas).

⁷⁵ Šiuo klausimu žr. 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimą *Bilali* (C-720/17, EU:C:2019:448, 36 punktas).

⁷⁶ Žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 68 punktas). Šiame sprendime Teisingumo Teismas iš esmės patikslino, kad pagal Direktyvos 2011/95 3 straipsnį valstybei narei leidžiama numatyti, jog tuo atveju, kai tarptautinė apsauga suteikiama vienam šeimos nariui, ja gali naudotis ir kiti šios šeimos nariai, jei įvykdytos tam tikros sąlygos. Taip pat jis nusprendė, kad tarptautinės apsaugos prašymas savaime negali būti tenkinamas remiantis tuo, kad prašytojo šeimos narys pagrįstai bijo būti persekiojamas arba jam kyla realus didelės žalos pavojus, tačiau į tokį prašytojo šeimos nariui iškilusį pavojų reikia atsižvelgti siekiant nustatyti, ar dėl jo šeiminių ryšių su šiuo asmeniu, kuriam kilo pavojus, pačiam prašytojui kyla persekiojimo ar didelės žalos pavojus.

⁷⁷ Žr. 2019 m. gegužės 14 d. Sprendimą *M ir kt. (Pabėgėlio statuso panaikinimas)* (C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403, 79 punktas).

principu ir bendromis būtiniausiomis taisyklėmis⁷⁸. Šiomis aplinkybėmis galima manyti, kad tarptautinės apsaugos prašytojų situacijos, kurios iš tikrųjų yra panašios, skirtingų valstybių narių kompetentingų valdžios institucijų turėtų būti vertinamos vienodai, ir turi būti pateiktas toks pat atsakymas dėl prašymo esmės. Kitaip tariant, pareiškėjui pagrindinėje byloje *a priori* turėtų būti suteiktas pabėgėlio statusas Belgijoje, o tai lemtų tarptautinės apsaugos sutaptį. Nors tokios situacijos buvimas, kaip ir jos išnykimas, nėra aiškiai numatytas direktyvose 2011/95 ir 2013/32, tačiau tai yra pasekmė, kuri gali kilti atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinti pastarosios direktyvos 33 straipsnio 2 dalies a punktą nėra privaloma valstybėms narėms, ir kurią netiesiogiai, bet neginčytinai pripažino Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje, susijusioje su šia nuostata⁷⁹.

69. Siekdamas išsamiai įvertinti tokią situaciją, pažymiu, jog, kalbant konkrečiau apie pabėgėlio statusą, Direktyvos 2011/95 14 straipsnyje, siejamame su jos 11 straipsniu, nurodyti atvejai, kuriais valstybės narės gali arba privalo panaikinti šį statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti. Nė vienas iš numatytų atvejų, kuriuos, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro teigimu, reikia aiškinti siaurai⁸⁰, neapima dvigubo pripažinimo atvejo. Tačiau reikia pažymėti, kad Direktyvos 2013/32 45 straipsnyje, kuriame nustatytos garantijos atitinkamam asmeniui, kai kompetentinga nacionalinė institucija ketina pagal Direktyvos 2011/95 14 straipsnį panaikinti jam suteiktą tarptautinę apsaugą, yra nukrypti leidžianti 5 dalis. Joje nurodyta, jog valstybės narės gali nuspręsti, kad minėta apsauga nustoja teisiškai galioti, kai tarptautinės apsaugos gavėjas nedviprasmiškai atsisakė pripažinimo, kad jis yra tarptautinės apsaugos gavėjas, o tai, mano nuomone, galėtų apimti tokį atvejį, kaip antroje valstybėje narėje prašoma ir paskui gaunama tokia apsauga, kuri buvo suteikta pirmojoje valstybėje. Galiausiai labiau nei tikėtina, kad susiklosčius dvigubo pripažinimo situacijai laikinasis leidimas gyventi šalyje, automatiškai gautas pirmojoje valstybėje narėje pagal Direktyvos 2011/95 24 straipsnį, nebus pratęstas, nes suinteresuotasis asmuo nepateikė atitinkamo prašymo arba šis asmuo tam tikrą laiką nebuvo nacionalinėje teritorijoje, taip pat dėl to, kad buvo suteiktas naujas leidimas gyventi antrojejoje valstybėje. Be to, Direktyvos 2011/95 40 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad nepažeisdamos tarptautiniais įsipareigojimais numatytų apribojimų valstybės narės gali nustatyti, kad, norint gauti lengvatas, susijusias su galimybe įsidarbinti, gauti socialinį aprūpinimą, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir integracijos priemonėmis, būtina prieš tai gauti leidimą gyventi šalyje. Šios aplinkybės gali sumenkinti dvigubo tarptautinės apsaugos pripažinimo svarbą ir praktines pasekmes.

70. Galiausiai pažymėtina, kad net didelė tikimybė niekuomet nereiškia tikrumo, todėl negalima atmesti galimybės, kad individualiai įvertinus antrąjį prašymą dėl tarptautinės apsaugos po to, kai ją suteikė pirmoji valstybė narė, šis prašymas gali būti atmestas. Nors direktyvose 2011/95 ir 2013/32 įtvirtinta normine sistema buvo padaryta pažanga kuriant bendrą Europos prieglobsčio sistemą, ji nereiškia visiško suderinimo. Kaip pažymi generalinis advokatas J. Richard de la Tour⁸¹, tam tikros esminės Direktyvos 2011/95 įgyvendinimo sąvokos nėra apibrėžtos *stricto sensu*, todėl valstybės narės jas vertina skirtingai ir dėl to Teisingumo Teismui pateikiami prašymai išaiškinti Sąjungos teisę. Vis dėlto pažymiu, kad jei minėtas prašymas būtų atmestas iš esmės, antroji valstybė narė prireikus galėtų suteikti asmeniui, kurio prašymas nebuvo patenkintas, Direktyvos 2011/95 24–35 straipsniuose numatytas lengvatas pagal šios direktyvos 23 straipsnį.

⁷⁸ Žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą A (C-404/17, EU:C:2018:588, 30 punktas).

⁷⁹ Žr. Sprendimą *Ibrahim ir kt.* ir 2019 m. lapkričio 13 d. Nutartį *Hamed ir Omar* (C-540/17 ir C-541/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2019:964).

⁸⁰ Pabėgėlio statuso pripažinimo pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso procedūrų ir kriterijų vadovas, 2011 m. gruodis, HCR/1P/4/FRE/REV. 3, 116 punktas.

⁸¹ Generalinio advokato J. Richard de la Tour išvada byloje *Bundesrepublik Deutschland (Šeimos vientisumo išsaugojimas)* (C-91/20, EU:C:2021:384, 108 punktas).

V. Išvada

71. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Belgija) atsakyti taip:

- 1) 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos 33 straipsnio 2 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybei narei draudžiama pasinaudoti šia nuostata suteikta galimybe atmesti tarptautinės apsaugos prašymą kaip nepriimtina tuo pagrindu, kad prašytojui jau buvo suteikta tokia apsauga kitoje valstybėje narėje, jei grąžinus šį prašytoją į tą kitą valstybę narę jam kyla rimta grėsmė patirti elgesį, prieštaraujantį teisei į šeimos gyvenimo gerbimą, numatytai Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje, siejamame su jos 18 straipsniu ir 24 straipsnio 2 dalimi.

Tai, kad tarptautinės apsaugos prašytojas yra nepilnamečio vaiko, kuriam suteikta ši apsauga priimančiojoje valstybėje narėje, vienas iš tėvų, gali lemti konstatavimą, kad tokia grėsmė egzistuoja, jeigu šis prašytojas neturi teisinio statuso, kuriuo jam būtų užtikrinta stabili gyvenamoji vieta šioje valstybėje, ir jei vaiko išsiskyrimas su vienu iš tėvų pakenktų jų ryšiui bei šio vaiko pusiausvyrai, tačiau tai turi patikrinti kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos.

- 2) Tam, kad minėto prašytojo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas būtų priimtinas, reikia jį išnagrinėti iš esmės, siekiant patikrinti, ar įvykdytos šios apsaugos suteikimo sąlygos, numatytos 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 13 ir 18 straipsniuose. Šioje direktyvoje nenumatytas pabėgėlio statuso ar papildomos apsaugos statuso išplėtimas suteikiant jį šio statuso gavėjo šeimos nariams.